

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Výslech svědka

Plzeň 2023

Kristýna Boháčiková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

Výslech svědka

Kristýna Boháčiková

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Miroslav Hromada, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna BOHAČÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0022P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Výslech svědka**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Výslech svědka jako důkazní prostředek
3. Hodnocení svědecké výpovědi
4. Zvláštní situace při výslechu svědka
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Miroslav Hromada, Ph.D.

Katedra pracovního práva a práva sociálního
zabezpečení

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně. Veškeré prameny, literatura a informace, které jsem použila k sepsání této diplomové práce, jsou citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.“

V Plzni dne 28. 3. 2023

.....

Kristýna Boháčiková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Miroslavu Hromadovi, Ph.D., za vedení mé diplomové práce, odborné rady i za veškerý čas, který jí věnoval. Dále vyjadřuji veliký dík svým blízkým za podporu v průběhu mého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 HISTORICKÝ EXKURZ	4
2 VÝSLECH SVĚDKA JAKO DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK.....	6
2.1 OBECNĚ K DŮKAZNÍM PROSTŘEDKŮM	6
2.2 ÚLOHA VÝSLECHU SVĚDKA	8
2.2.1 <i>Výslech versus výpověď svědka</i>	10
2.3 SVĚDEK.....	10
2.3.1 <i>Pojem a osoba svědka</i>	10
2.3.2 <i>Svědecká způsobilost</i>	11
2.3.3 <i>Svědecká povinnost a následky jejího porušení</i>	13
2.3.3.1 Právo odepřít výpověď	14
2.3.3.2 Nebezpečí trestního stíhání.....	16
2.3.3.3 Povinnost mlčenlivosti.....	18
2.4 FÁZE VÝSLECHU SVĚDKA.....	20
2.4.1 <i>Předvolání</i>	20
2.4.2 <i>Výslech ad generalia</i>	21
2.4.2.1 Zjištění totožnosti svědka a jeho vztahu k řízení.....	21
2.4.2.2 Poučení svědka	22
2.4.3 <i>Výslech ad specialia</i>	23
2.4.3.1 Monolog.....	23
2.4.3.2 Dialog	23
2.4.3.3 Ukončení výpovědi svědkem.....	25
2.4.3.4 Nahrazení ústní výpovědi svědka písemnou formou.....	25
2.4.4 <i>Svědečné</i>	27
2.5 ZÁZNAM A PROTOKOLACE	28
3 HODNOCENÍ SVĚDECKÉ VÝPOVĚDI.....	32
3.1 VĚROHODNOST SVĚDKA	34
3.1.1 <i>Zjištění věrohodnosti</i>	35
3.1.1.1 Obecná věrohodnost	36
3.1.1.2 Specifická věrohodnost.....	37
3.1.2 <i>Kritéria hodnocení věrohodnosti</i>	38
3.1.2.1 Projev svědka.....	38
3.1.2.2 Metoda RAVEN	40
3.1.2.3 Odvozená svědecká výpověď	40
3.2 HODNOCENÍ SVĚDECKÉ VÝPOVĚDI V ODŮVODNĚNÍ ROZSUDKU.....	41
4 ZVLÁŠTNÍ SITUACE PŘI VÝSLECHU SVĚDKA	45
4.1 VÝSLECH SVĚDKA MIMO JEDNÁNÍ SOUDU.....	45
4.1.1 <i>Před zahájením řízení</i>	46
4.1.2 <i>Dožádaným orgánem a mimo budovu soudu</i>	47
4.1.3 <i>Prostřednictvím videokonferenčního zařízení</i>	49
4.2 ZVLÁŠTNOSTI V OSOBĚ SVĚDKA	51
4.2.1 <i>Výslech dítěte</i>	51
4.2.2 <i>Výslech cizince</i>	55
4.2.3 <i>Výslech osob se sníženou schopností reprodukce</i>	56
ZÁVĚR.....	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	64
RESUMÉ.....	69

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Dokazování představuje stěžejní fázi civilního procesu, v rámci níž jsou zjišťovány informace důležité pro rozhodnutí ve věci. Přestože je škála jednotlivých civilních řízení poměrně široká, není příliš časté, aby soud v rámci dokazování vycházel pouze z informací poskytnutých stranami řízení. Za účelem ověření tvrzených informací se tedy přirozeně vyvinul jako jeden z relevantních důkazních prostředků výslech svědka – osoby odlišné od účastníka řízení. Tento institut prošel v průběhu věků značným vývojem, avšak optikou současného občanského soudního řádu a ustálené judikatury ho lze považovat pro svou důkazní hodnotu za nenahraditelný nástroj k prokázání tvrzených skutečností. Proto je třeba dbát na jeho správné provedení a respektování zákonných pravidel.

O důležitosti tohoto instrumentu svědčí mimo jiné i jeho umístění v demonstrativním výčtu důkazních prostředků uvedených v § 125 OSŘ, kde je výslech svědka zmíněn jako první. Ačkoliv není o důležitosti tohoto důkazního prostředku sporu, jeho správnému provedení se zákon v ustanovení § 126 OSŘ věnuje jen rámcově a uvedený paragraf slouží spíše jako legislativní podklad, který dále rozvíjí především jiná ustanovení OSŘ a judikatura. Praktické provedení tohoto úkonu s sebou přináší mnohá úskalí, jejichž řešení zákon neposkytuje. Mohou se vyskytnout například obtíže již se samotným zajištěním přítomnosti svědka, s provedením výslechu pro existenci zákonné překážky, častá je i neochota svědka spolupracovat s vyslychajícím či nemožnost poskytnout relevantní informace pro vysoký věk či zdravotní hendikep. Slabinu v rámci výslechu svědka může dle mého názoru představovat následné zjištění a ověření jeho věrohodnosti, kdy v rámci tohoto procesu sehrají důležitou roli zkušenosti vyslychajícího, jakož i jeho schopnosti tvrzené skutečnosti v kontextu celého řízení kriticky posoudit.

V rámci své právní praxe jsem měla možnost účastnit se řady soudních jednání, při nichž byly prováděny výslechy svědků. Právě klíčová role, která je tomuto důkaznímu prostředku v procesu zjišťování informací svěřena, jakož i různé odlišnosti v jeho provedení mě motivovaly se této problematice věnovat podrobněji. Jako hlavní cíl jsem si ve své diplomové práci vytyčila komplexně zmapovat průběh výslechu svědka se zaměřením na související právní úpravu, dále

postihnout úskalí s tímto procesním úkonem spojená a v neposlední řadě též rozebrat specifické situace, jež mohou při jeho provedení nastat.

Diplomovou práci jsem rozdělila do čtyř hlavních kapitol a na ně navázaných podkapitol, jimž předchází stručný úvod do této problematiky. Celá práce je zakončena závěrem, jenž je zaměřen na shrnutí nejdůležitějších poznatků.

Poněvadž bylo téma výslechu svědka v rámci diplomových prací opakovaně zpracováno, zaměřila jsem svou pozornost na vybrané specifické situace, které mohou při výslechu svědka nastat. Čtvrtou kapitolu tedy považuji za jádro celé práce, avšak prostor byl věnován i kapitolám obsahujícím základní pojmy, popis standartního průběhu výslechu svědka, jakož i neméně významné hodnocení jeho věrohodnosti. Zvolený postup širší a komplexní analýzy se mi jevil za účelem uvedení čtenáře do kontextu oné problematiky jako vhodný, ne-li nezbytný.

První kapitola práce se věnuje stručnému nastínění historického vývoje zákonné úpravy výslechu svědka na našem území s důrazem na období od 18. století až do přijetí aktuálně účinného zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

V rámci kapitoly druhé úvodem definuji základní pojmy, které s tématem souvisí a jejichž pochopení je pro uvedení do problematiky nezbytné. Vysvětlen je blíže pojem důkazních prostředků ve smyslu ustanovení § 125 OSŘ, rozdíl mezi svědeckou výpovědí a výslechem, pamatováno je i na specifikaci osoby svědka, jenž je v zákoně upravena v § 126 odst. 1 OSŘ. V rámci této kapitoly bude přiblížena i otázka obou složek svědecké povinnosti, zákonné výjimky a případné následky jejího porušení. Dále je již pozornost zaměřena na samotné provedení výslechu svědka, to od okamžiku předvolání, přes výslech samotný, až po protokolaci a nároku svědka na náhradu výdajů a ušlého zisku.

Po získání informací prostřednictvím výslechu svědka přichází na řadu jejich ověření a zhodnocení věrohodnosti svědka soudem. Na tento postup se soustředí v pořadí třetí kapitola práce, v rámci níž bude podrobně pojednáno o kritériích svědčících o věrohodnosti či nevěrohodnosti svědka, metodách způsobu jejího zjišťování, nechybí ani podkapitola věnovaná hodnocení věrohodnosti svědka v odůvodnění rozsudku. Z důvodu poměrně neurčité právní v této oblasti budu pracovat v rámci této kapitoly více s judikaturou Nejvyššího i Ústavního soudu, která se k danému tématu vyjadřuje podrobněji.

Poslední, čtvrtá kapitola, logicky navazuje na kapitoly předchozí a celou dosud uvedenou problematiku uzavírá. Obsahově se zaměřuje nejdříve na odlišné situace při provedení výslechu svědka iniciované procesním soudem, dále jsou rozebrána specifika jeho provedení daná osobou svědka. Zde jsem v otázce výběru zvláštních situací vycházela zejména z výslechů svědků provedených při jednání soudů, jimž jsem měla možnost být přítomna. Tato kapitola má za cíl práci obohatit o srovnání zákonem předvídaného postupu při podání svědecké výpovědi se specifickými způsoby jeho provedení.

V rámci zpracování dané problematiky se prolíná kombinace metody deskriptivní a komparativní. První z nich jsem použila zejména v prvních třech kapitolách, její prvky se však objevují napříč celou prací. Metoda komparativní byla posléze uplatněna v kapitole čtvrté, která upozorňuje na odlišnosti mezi postupem při výslechu svědka předpokládaným v na podkladě ustanovení § 126 OSŘ a zvláštními způsoby jeho provedení.

1 Historický exkurz

Kořeny existence institutu svědecké výpovědi před soudem nalezneme již v samotném římském právu, které položilo základy civilního procesu v podobě, jaká je nám známa dnes. Důležitost tohoto důkazního prostředku lze dovodit i z jeho trvalého výskytu ve všech formách zákonných procesů napříč historií, kdy podání svědectví osobami o skutečnostech, jež samy svými smysly vnímaly, se jeví jako nejjednodušší prostředek k získání a též ověření již známých informací. Pro účely této diplomové práce zaměřené na výslech svědka v civilním řízení v českém civilním procesu se však v rámci historického exkurzu budu věnovat úseku období od 18. století do současnosti, a to na území odpovídajícímu přibližně dnešní České republice.¹

Pohledem Všeobecného soudního řádu z roku 1781 za vlády císaře Josefa II. lze hovořit o svědecké povinnosti ve formě do jisté míry korespondující s § 126 OSŘ, která se skládá ze dvou složek, a sice 1) dostavení se k soudu a 2) k podání svědectví po předvolání. Odlišností od dnešního pojetí však byla možnost udělení fyzického trestu v případě nedodržení této povinnosti a taktéž skládání tzv. přísahy za účelem povinnosti pravdomluvnosti. V rámci dalšího historického vývoje byla povinnost dostavit se, vypovídat a složit přísahu zachována, ale bylo již upuštěno od ukládání fyzických trestů jako sankce za nedodržení svědecké povinnosti, ale již se objevuje i dnes známý institut předvedení a hrazení nákladů způsobených nedostavením se k soudu.²

Snaha provést v civilním procesu novelizace reflektující změny ve společnosti byla proměněna civilním řádem soudním z roku 1937, kde byla zakotvena i dnes nám dobře známá práva jako např. odeprít svědectví z důvodu zachování povinnosti mlčenlivosti vyplývající ze státem uložené nebo uznané povinnosti dle ustanovení § 124 OSŘ, jakož i právo na svědečné podle ustanovení § 139 OSŘ. Dále se historický vývoj posouvá vpřed do období po roce 1948, kdy změna politických i společenských poměrů přinesla mimo jiné i potřebu upravit stávající zákony. K tomu došlo v oblasti civilního procesu nejdříve prostřednictvím zákona

¹ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 22.

² § 333 zákona č. 113/1895 ř.z., civilní řád soudní.

č. 319/1948 Sb., na nějž navazoval zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád. Zásadní změny v oblasti svědecké výpovědi oproti předchozím právním úpravám stanoveny nebyly, naopak definice svědecké povinnosti, jakož i institut pořádkové pokuty, předvedení, odepření svědecké výpovědi, řádného poučení o možnosti trestněprávních sankcí v případě křivého svědectví, stejně jako nároku na náhradu nákladů spojených s povinností svědčit lze zhodnotit jako totožné s dnešní právní úpravou. Oproti dnešnímu pojetí byl však v tomto zákoně z roku 1950 kladen důraz na význam svědecké povinnosti z hlediska občanské cti³ a současně byl tímto zákonem zaveden i dnes známý laický prvek v justici skrze rozhodování v senátech, jímž bylo sledováno zlidovění soudnictví.⁴

Občanský soudní řád ze dne 4. 12. 1963 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád pak nahradil občanský soudní řád z roku 1950 a po řadě novelizací představuje jeden ze základních pramenů občanského soudního řízení v dnešní době.

³ § 101 zákona č. 142/1950 Sb., o konaní v občianskych právnych veciach (občiansky súdny poriadok).

⁴ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 23.

2 Výslech svědka jako důkazní prostředek

2.1 Obecně k důkazním prostředkům

Pro správné porozumění zákonné koncepce důkazních prostředků tak, jak je pojata v občanském soudním řádu, je nutné úvodem vymezit základní pojmy, a to konkrétně odlišit od sebe pojmy důkaz a důkazní prostředek. Ačkoliv ustanovení § 125 OSŘ nepřináší definici důkazu jako samostatného pojmu, nauka jej specifikuje jako určitou abstraktní skutečnost, jejímž prostřednictvím lze zjistit skutečnost jinou. Důkazní prostředek je nositelem důkazu, tedy konkrétním prostředkem sloužícím k získání důkazu. Zákon však ve většině případů hovoří o důkazu, aniž by dále blíže zkoumal prostředky použité k jeho získání.⁵

Legální definice důkazního prostředku jako nositele důkazu, jímž dochází k prokázání určité skutečnosti v civilním řízení, je obsažena v ustanovení § 125 OSŘ. Na podkladě tohoto ustanovení se důkazním prostředkem rozumí cokoliv, čímž lze zjistit stav věci, zejména pak tedy výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Jak však znění předmětného ustanovení napovídá, a to přítomností slova „zejména“, nejedná se o výčet taxativní, nýbrž výčet demonstrativní, což v praxi znamená, že soud může provést důkaz i jiným důkazním prostředkem, pokud shledá tento postup účelným pro zjištění stavu věci. Výše vyjmenované důkazní prostředky jsou však v praxi považovány za ty nejčastěji užívané.⁶ Jejich zákonný podklad představují ustanovení § 126–131 OSŘ.

Při provedení důkazu některým z důkazních prostředků vyjmenovaných v § 125 OSŘ je soud při způsobu provedení vázán zákonem. Pokud však soud v řízení připustí jiný navržený důkazní prostředek jako důkaz, současně určí konkrétní způsob jeho provedení.⁷ Dále stanoví, že některé skutečnosti určitým důkazním

⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Civilní proces*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-09-0, s. 506.

⁶ Tamtéž, s. 508-509.

⁷ § 125 OSŘ.

prostředkem, například vydání směnečného platebního rozkazu je podmíněno prokázáním vzniku pohledávky existencí směnky, jak je určeno v § 175 OSŘ.⁸

Co se týče členění důkazních prostředků, to je prováděno dle několika kritérií, z nichž typické je členění na důkazní prostředky přímé a nepřímé. Rozdíl mezi přímým a nepřímým důkazním prostředkem představuje míra zprostředkovanosti rozhodné skutečnosti, přičemž nepřímý důkazní prostředek představuje zprostředkovaný způsob získání informací o skutečnostech, ať skrze interpretaci osob či zkoumání věcí, zatímco přímý důkazní prostředek umožňuje soudu bezprostředností poznatek o skutečnosti skrze vlastní zkoumání. Za jediný přímý důkazní prostředek lze na základě výše uvedeného považovat ohledání věci, místa či osoby, při kterém jsou poznatky získávány okamžitě. Nepřímými důkazními prostředky, jakými jsou např. výsledky svědků, soudních znalců, účastníků, listiny či obrazové a zvukové záznamy dochází k poznání skutečností skrze jiné objekty.⁹

Dle povahy důkazního prostředku jako nástroje, skrze nějž lze docílit důkazu, můžeme poznamenat další způsob dělení, a sice na důkazní prostředky živé a důkazní prostředky neživé. Jak jejich samotné označení napovídá, rozdíl mezi nimi je založen ve skutečnosti, zda k poznání skutečnosti dochází skrze živou osobu, jakou představuje např. svědek, znalec či účastník, či zda je poznatek získán prostřednictvím neživého materiálu jako jsou listiny, notářské či exekutorské zápisy, odborná vyjádření orgánů veřejné moci, písemné posudky apod.¹⁰

Jakkoliv znění § 125 OSŘ nasvědčuje tomu, že za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, není tomu tak. Ačkoliv zákon skutečně dovoluje využít i další důkazní prostředky, na které zákon výslovně nepamatuje, vždy se musí v řízení zkoumat přípustnost takového důkazu s ohledem na jeho zákonnost, a to z důvodu, že důkazní prostředky získané v rozporu se zákonem jsou obecně považovány za nepřípustné.¹¹ Prolomení zákonnosti důkazu a jeho následná

⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8, s. 237.

⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-787-3, s. 297.

¹⁰ JIRSA, Jaromír a Karel HAVLÍČEK. *Dokazování: úvahy o teorii a praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-102-5, s. 165.

¹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-787-3, s. 297.

nepřípustnost mohou být zapříčiněny porušením povinnosti zachovávat mlčenlivost o určitých skutečnostech či porušením práva na ochranu osobnosti. Ochrana tajemství utajovaných skutečností a povinnost mlčenlivosti je zakotvena v § 124 OSŘ a důkaz, jímž má k porušení tohoto tajemství či povinnosti dojít, může být proveden, pokud povinnosti mlčenlivosti zprostil příslušný orgán, nebo ten, v jehož zájmu tato povinnost mlčenlivosti existuje.¹² Podrobnější analýza této problematiky je dále obsahem kapitoly 2.3.3.

2.2 Úloha výslechu svědka

Výslech svědka jako důkazní prostředek má v systému dokazování v civilním řízení bezesporu nezastupitelnou hodnotu, pro svůj „lidský prvek“ je rovněž tím nejdůležitějším a nejfrekventovanějším důkazním prostředkem, všechny ostatní jsou pro svou důkazní hodnotu méně využívané – toto se uplatňuje speciálně u důkazu provedeném výslechem účastníka. Ačkoliv i zde je přítomen onen lidský faktor, nelze tomuto důkaznímu prostředku přiřknout větší důležitost, když je zde převažující subjektivní prvek účastníka, čímž dochází ke značnému snížení objektivity předmětné výpovědi. Rovněž o svědecké výpovědi platí, že její objektivita může být značně snížena, a to s ohledem na vztah svědka k předmětu řízení, k ostatním účastníkům apod. Není to však předpokládáno jako u zmiňovaného výslechu účastníka.¹³

Jak vyplývá z dikce ustanovení § 125 OSŘ: „*Za důkaz může sloužit vše, co je způsobilé pro zjištění skutkového stavu*“, přidaná hodnota u výslechu svědka jako jednoho z důkazních prostředků spočívá v tom, že svědek vypovídá o tom, co svými smysly vnímal, tedy co sám slyšel, viděl nebo poznal skrze jiné smyslové vjemy. Svědek je u výslechu před soudem rovněž dotazován na další skutečnosti v minulosti nastalé, jež jsou významné pro předmětné řízení. Právě svědkova bezprostřední zkušenost společně se sníženým subjektivním vztahem k řízení tvoří

¹² HROMADA, Miroslav. § 124 [Ochrana tajemství utajovaných skutečností a povinnosti mlčenlivosti]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-828-3, s. 624.

¹³ JIRSA, Jaromír a Karel HAVLÍČEK. *Dokazování: úvahy o teorii a praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-102-5, s. 171.

z jeho výslechu před soudem nezastupitelný důkazní prostředek, skrze nějž je možné účelně reprodukovat.¹⁴

Dalším kritériem, který činí tento důkazní prostředek jedinečným, je způsob komunikování vnímaných skutečností, ke kterému dochází ústně, jeho nahrazení v písemné formě vyjádřením svědka k věci nelze považovat za důkazní prostředek v souladu se zákonem a ustálenou judikaturou. Například Ústavní soud se touto problematikou zabýval a uvádí: „*Prvostupňový soud v této záležitosti rovněž vycházel z písemného vyjádření jmenovaného svědka, které při dalším ústním jednání přečetl, aniž by byl svědek k obsahu tohoto vyjádření vyslechnut. Zde obecný soud nerespektoval § 126 odst. 1 (nutnost ústní výpovědi svědka), § 115 odst. 1 (zásada ústnosti), a § 122 (zásada přímosti) OSŘ.*“¹⁵ Toliko ústní forma ponechává prostor pro kladení doplňujících dotazů, prostřednictvím nichž lze svědeckou výpověď upřesnit, což by při poskytnutí svědecké výpovědi v písemné formě nebylo umožněno.¹⁶

Svědkoví nepřísluší hodnotit žádným způsobem skutečnosti, na které je dotazován, jakož ani podávat právní výklad k věci, rovněž není možné, aby byl svědek vyslýchán pro své odborné znalosti, to by totiž nahrazovalo podání odborného vyjádření či úlohu znalce v civilním řízení.¹⁷

V obecné rovině je tedy možné otázku úlohy výslechu svědka uzavřít se závěrem, že jeho primárním účelem je poskytnutí co nejpřesnější ústní reprodukce skutečnosti či události, jež svědek samostatně vnímal, avšak bez uchylování se k poskytování jakýchkoliv odborných znalostí či právního hodnocení.

¹⁴ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5, s. 215.

¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 641/99.

¹⁶ JIRSA, Jaromír a Karel HAVLÍČEK. *Dokazování: úvahy o teorii a praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-102-5, s. 173.

¹⁷ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5, s. 215.

2.2.1 Výslech versus výpověď svědka

Jak již bylo nastíněno výše, výslech svědka je považován za jeden z možných důkazních prostředků na podkladě ustanovení § 125 OSŘ. K realizaci jeho účelu, tedy podání pravdivých skutečností, které svědek vlastními smysly vnímal, poté dochází skrze podání svědecké výpovědi – tu je v možné označit důkaz jako takový. Důkaz svědeckou výpovědí je upraven v § 126 OSŘ, samostatný způsob jeho provedení je zakotven v odst. 3 předmětného ustanovení. Ke zjištění informací o poznávané skutečnosti prostřednictvím svědecké výpovědi osobou, která určitým způsobem vnímala rozhodné okolnosti, tedy dochází prostřednictvím jejího osobního výslechu před soudem.

Na svědeckou výpověď dále navazuje obecná svědecká povinnost, ta pod sebe subsumuje dvě na sobě do jisté míry nezávislé povinnosti, a to jednak povinnost dostavit se na předvolání soudu (tu má svědek vždy) a taktéž povinnost před soudem vypovídat (z této povinnosti existují výjimky za splnění zákonných předpokladů). Nesplnění povinnosti dostavit se na předvolání k soudu lze postihnout na základě § 53 OSŘ.¹⁸ Problematika obecné svědecké výpovědi a výjimek z ní bude dále rozebrána v následujících podkapitolách.

2.3 Svědek

2.3.1 Pojem a osoba svědka

Jako svědek může v řízení před soudem vystupovat obecně každá fyzická osoba odlišná od účastníka, která svými smysly přímo vnímala skutečnost významnou pro předmět řízení a jež má o tomto před soudem vypovídat. Protože smyslové vnímání se u jednotlivých osob liší, může zprávu o tom, co skutečně vnímala, přinést pouze tato individuální osoba bez možnosti zastoupení někým jiným. Schopnost subjektivně vyličit prožité události skrze vlastní vnímání tak činí ze svědka osobu nezaměnitelnou. To však nevylučuje, aby svědectví o stejné události přineslo více osob, vnímání a vjemy se u každé osoby liší, a tím pádem i jejich interpretace bude odlišná. Je však na místě, aby každý svědek o předmětné

¹⁸ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 546.

události přinesl zprávu o svém svědectví samostatně. Z tohoto důvodu je svědecká výpověď individuálně na určitou osobu vázaným úkonem, který za ní nemůže nikdo vykonat.¹⁹

Další požadavky na osobu svědka zákon výslovně nestanoví, může jím tedy být bez ohledu na věk, rozsah svéprávnosti, zdravotní stav, státní občanství apod. kdokoliv. Jakkoliv není okruh možných svědků uzavřen, vyskytují se i přesto určité zvláštnosti v některých osobách, jež mají přinést svědeckou výpověď, od toho se poté odvíjí i způsob provedení výslechu takové osoby, jenž může být od výslechu „běžného“ svědka rozdílný. Mezi takové svědky patří například osoby nezletilé, cizinci, osoby s mentálním či fyzickým postižením, specifikům takového výslechu svědka se budu blíže věnovat v kapitole 4. této práce.

2.3.2 Svědecká způsobilost

Zákon vychází z obecné svědecké povinnosti, která je zakotvena v § 126 odst. 1 OSŘ a stanoví povinnost každé fyzické osobě, která není účastníkem řízení, aby se dostavila na předvolání k soudu a vypovídala jako svědek.²⁰

Požadavek na způsobilost být svědkem není v zákoně dále rozvinut, způsobilost vystupovat v řízení v pozici svědka se neváže ani na svéprávnost, proto může před soudem svědčit i osoba, jež plnou svéprávností nedisponuje, poněvadž pro splnění úkolu svědka je rozhodná pouze její způsobilost vnímat a vypovídat o tom, co vnímala. Svědecká způsobilost není narušena ani v případě, kdy je zde prokazatelná spojitost mezi svědkem a předmětem řízení, či některým z účastníků, požadavek na nestrannost a nepodjatost svědka tedy není vyžadován, naopak jako svědek může vystupovat osoba zaujatá ve prospěch některého z účastníků. Soud však v řízení zjišťuje vztah svědka k účastníkům a dle tohoto by měl postupovat i při hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi.²¹

¹⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-065-4, s. 365.

²⁰ § 126 odst. 1 OSŘ.

²¹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8, s. 238.

Odlišnou osobu od svědka představuje tzv. přezvědná (informovaná) osoba, která na žádost soudu vyjadřuje svůj názor na projednávanou věc. Přezvědná osoba nepožívá statusu svědka, tedy pro ni nevyplývají ani tytéž zákonné povinnosti. Její pozice se liší v tom, že sama svými smysly skutečnost rozhodnou pro řízení nevnímala, avšak může být v daných řízeních dotazována na názor na určité zamýšlené opatření soudu.²²

Výjimkou z pravidla, že svědek nemá odborně ani právně hodnotit pozorované skutečnosti, je tzv. znalečný svědek. Tím je osoba, jež požívá odborných znalostí, které mu umožňují tento odborný výklad přinést, zůstává však i nadále v pozici svědka a není tím dotčena povinnost soudu ustanovit znalce, jsou-li pro to zákonné důvody. Za znalečného svědka lze příkladem uvést např. lékaře, který byl svědkem úrazu a pro své odborné znalosti je tedy schopen vnímané skutečnosti zhodnotit kvalifikovaněji než osoba bez lékařského vzdělání.²³

Odlišně od výše uvedeného by se postupovalo v případě, kdy má být v řízení vyslechnuta fyzická osoba, jež je v době předmětného výsledku statutárním orgánem právnické osoby, která je účastníkem řízení.²⁴ Pro tuto specifickou situaci platí, že výslech takové osoby může být proveden jen s jejím souhlasem, jelikož ta v řízení požívá status účastníka a je tedy nadána zákonnou možností výslech své osoby odmítnout.

Průběh výslechu svědka uvedeného v § 126 odst. 4 OSŘ je veden na podkladě ustanovení § 131 OSŘ. Z výkladu komentovaných ustanovení vyplývá, že výslech fyzické osoby, která je v době výslechu statutárním orgánem právnické osoby, je veden právě v režimu výslechu účastníka. Stejný postoj ve výkladu zastává i současná judikatura, kdy např. Vrchní soud v Praze se o této problematice vyjádřil tak, že: „*Fyzická osoba, která je statutárním orgánem právnické osoby (členem tohoto orgánu), může být vyslechnuta v řízení, jehož účastníkem je tato právnická*

²² WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8, s. 238.

²³ Tamtéž, s. 238.

²⁴ § 126 odst. 4 OSŘ.

osoba, jen podle § 131 o. s. ř., tedy jako účastník řízení, přičemž podmínkou je souhlas této fyzické osoby s výsledkem; bez souhlasu nelze výslech provést.“²⁵

Pro tematiku výslechu svědka v civilním řízení je však podstatnější ustanovení § 126a OSŘ věnující se výslechu fyzické osoby, jež byla v době, o níž má vypovídat, statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu právnické osoby, která je účastníkem řízení. Pokud totiž tato fyzická osoba byla v minulosti statutárním orgánem právnické osoby, avšak v době výslechu již statutárním orgánem není, pak se při jejím výslechu postupuje v zákonném režimu výslechu svědka. Naopak od výše uvedeného, provedení výslechu bývalého statutárního zástupce není podmíněno jeho předchozím souhlasem, dále v porovnání s výslechem svědka dle § 126 OSŘ není tato fyzická osoba – bývalý statutární orgán, trestně odpovědná za křivou výpověď.²⁶

2.3.3 Svědecká povinnost a následky jejího porušení

Obecná svědecká povinnost je zakotvena v § 126 odst. 1 věta první OSŘ a je složena ze dvou na sobě nezávislých povinností – dostavit se na předvolání k soudu a podat popravdě svědectví o skutečnostech, jež se strany řízení snaží prokázat. Na základě předmětného ustanovení je tedy vyloučena možnost, aby se nechal svědek při svém výslechu zastoupit jinou osobou.²⁷

Pokud je si svědek již v okamžiku doručení předvolání vědom, že z důležitých důvodů se nebude moci na jednání soudu dostavit, anebo nastanou před nařízeným jednáním okolnosti bránící mu v dostavení se, může svou účast u jednání omluvit, což jej však nezabavuje svědecké povinnosti. Pokud svědek svou osobní přítomnost po předvolání soudem nezajistí a bez důvodné omluvy se k jednání nedostaví, lze využít vynucovacích prostředků. Jeden z nich představuje

²⁵ JIRSA, Jaromír a kol. Sborník komentované judikatury. Praha: ATLAS, 2015. [online]. Komentář k Rozsudku Vrchního soudu ze dne 12.02.2015, č. j. 12 Cmo 261/2014. Převzato z CODEXIS®. [cit. 2022-11-23]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/judikatura/JD244329?workspaceId=4386a835-3e0c-4bd1-b89f-63dec7fcad3f#L1>.

²⁶ ROZEHNAL, Aleš. *Strategie civilního procesu*. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-864-8, s. 152.

²⁷ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8, s. 238.

předvedení dle § 52 OSŘ, které je realizováno ve většině případů policejním orgánem, druhý pak pořádkové opatření dle § 53 OSŘ, kterým je pořádková pokuta. V případě, že nelze osobní přítomnost svědka při jednání zajistit, je možné využít postup předvídaný v § 39 ve spojení s § 122 OSŘ, tedy požádat o provedení takového výslechu jiný soud skrze institut dožádání.²⁸ Rovněž připadá v úvahu provedení tohoto úkonu skrze videokonferenční zařízení.²⁹ Podrobnější analýza vzdáleného zprostředkování procesních úkonů je rozebrána v podkapitole 4.1.

Druhý požadavek dle § 126 odst. 1 věta první OSŘ je již zmíněná povinnost svědka před soudem vypovídat podle pravdy a nic nezamlčovat. O tomto i o případných trestních následcích křivé výpovědi je svědek před započítím výslechu řádně poučen, jak stanoví § 126 odst. 2 OSŘ. Ani v případě této druhé složky svědecké povinnosti tedy není vyloučena možnost, aby svědek nemusel vypovídat.³⁰ Konkrétní situace, za kterých je možné zbavit svědka povinnosti vypovídat, jsou rozebrány níže.

2.3.3.1 Právo odepřít výpověď

Ačkoliv z první složky zákonné svědecké povinnosti, jež je obsažena v § 126 odst. 1 OSŘ, a sice povinnost svědka dostavit se na předvolání k soudu, neexistují výjimky, tedy jí nelze obecně svědka zprostit, u druhé složky této povinnosti není zákonná úprava toliko přísná a vymezuje jednoznačně důvody, pro které je možné svědectví odepřít. Z ustanovení § 126 odst. 1 OSŘ totiž plyne, že svědek může výpověď odepřít v případě, že by mohla způsobit nebezpečí trestního stíhání jemu nebo osobám jemu blízkým.³¹ Druhým zákonem vymezeným důvodem pro odmítnutí podání svědecké výpovědi je povinnost svědka zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zvláštním zákonem či existence jiné zákonem stanovené či státem uznané povinnosti mlčenlivosti.³²

²⁸ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 25.

²⁹ § 102a OSŘ.

³⁰ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 26.

³¹ § 126 odst. 1 OSŘ.

³² § 124 OSŘ.

Toto právo svědka k věci nevypovídat nelze však považovat za právo absolutní, neuplatní se tedy na celou svědeckou výpověď. S přihlédnutím k výše uvedenému bude za situace, kdy svědek o některých skutečnostech vypovídat nechce s ohledem na hrozící nebezpečí trestního stíhání či existující povinnost zachovat mlčenlivost, průběh výslechu svědka koncipován do určité fáze výslechu tak, jako by zde tyto zákonné překážky neexistovaly. Pokud lze oddělit část, o které může svědek vypovídat bez způsobení nebezpečí trestního stíhání sobě či osobám blízkým či porušení povinnosti mlčenlivosti, bude jeho svědecká povinnost v této části zachována. Soud bude postupovat v úvodní fázi výslechu svědka standartním způsobem, nejdříve zjištěním jeho totožnosti, řádným poučením o jeho právech a povinnostech, jakož i významu svědecké výpovědi a trestních následcích křivé výpovědi, následně soud zkoumá i poměr svědka k řízení a s tím spojenou věrohodnost. Pokud od sebe lze zmíněné části výpovědi oddělit, následuje část monologická, kdy bude svědek vyzván k souvislému vyličení všeho, co je mu o předmětu výslechu známo i část dialogická, kdy mu jsou kladeny otázky na jeho výpověď navazující.³³

Problematice rozsahu odmítnutí podání svědecké výpovědi se věnuje i judikatura, kdy např. Ústavní soud judikoval, že právo svědka na odepření výpovědi pro zákonem stanovené překážky nelze považovat za absolutní, jelikož svědkovi je v části monologické ponechána možnost ze své výpovědi vyjmout ty skutečnosti, jež pro sebe považuje za nebezpečné. Odepřít výpověď s odkazem na již zmíněné zákonné překážky je poté svědkovi umožněno v části dialogické, kdy jsou mu kladeny doplňující dotazy.³⁴

Důvodnost odepření svědecké výpovědi posuzuje přímo dotčený soud dle § 126 odst. 1 OSŘ, a to rozhodnutím ve formě usnesení. Ačkoliv má tato právní úprava za cíl chránit svědka od sdělování zákonem chráněných či pro něho nebezpečných informací, vyhrazuje si soud pro účely posouzení důvodnosti odepření výpovědi právo na sdělení skutečností, na základě kterých považuje svědek odepření své

³³ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 36-37.

³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, III. ÚS 149/97.

výpovědi za oprávněné. Nestačí teda odkázat soud na předmětná ustanovení občanského soudního řádu zakotvující toto právo výpověď odepřít, avšak je vždy nutné opřít tuto námitku i o konkrétní skutkové okolnosti. Vysvětlení odepření výpovědi by však nemělo být požadováno detailně, jelikož pak by předmětná právní úprava ztrácela svůj účel.³⁵

Jak bylo zmíněno výše, soud o důvodnosti odepření svědecké výpovědi rozhoduje formou usnesení, proti němuž není přípustné odvolání, neboť se s odkazem na § 202 odst. 1 písm. a) OŠŘ jedná o rozhodnutí upravující vedení řízení. Pokud by však bylo odepření svědecké výpovědi důvodné (např. s ohledem na ochranu před sebeobviňováním zakotvenou v čl. 37 odst. 1 LZPS) a soud by ji i přesto provedl, stává se tento důkazní prostředek nepřipustným. Důvodnost odepření svědecké výpovědi lze namítat v navazujícím odvolacím řízení, a to s odkazem na provedení nepřipustného důkazního prostředku soudem prvního stupně. Pokud odvolací soud shledá, že nalézací soud skutečně při hodnocení přípustnosti svědecké výpovědi pochybil, je svědecká výpověď pro porušení výše uvedeného ústavního principu nepoužitelná.³⁶

2.3.3.2 Nebezpečí trestního stíhání

Jak bylo zmíněno výše, hrozba nebezpečí trestního stíhání pro osobu svědka či jeho osoby blízké představuje vedle povinnosti zachovávat mlčenlivost důvod pro odmítnutí svědecké výpovědi. V souvislosti s touto výjimkou z obecné svědecké povinnosti je třeba zmínit i její ústavní základ, a to konkrétně čl. 37 odst. 1 LZPS, kde je výslovně stanoveno, že: „*Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.*“ Zmíněné ustanovení tedy zaručuje právo odepřít výpověď na ústavní úrovni, s čímž je spojen i zákaz sebeobviňování. K tomuto ústavnímu principu se vyjádřil i Ústavní soud ve svém Nálezu sp. zn. III. ÚS 149/97, když otázku posouzení míry konkrétnosti u výpovědi odpírajícího svědka uzavřel s tím, že: „*Při úvaze nad důvodností odepření výpovědi (ve smyslu vyloženém dříve) nelze*

³⁵ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 38.

³⁶ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 546.

výpověď od odpírajícího svědka vyžadovat takové údaje, které by ve své konkrétnosti mohly pro něj vytvořit takovou situaci, v níž by byl na svém ústavně zaručeném základním právu (čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) zkrácen nebo jen ohrožen.³⁷ Zákon se blíže nevyjadřuje k tomu, jaké informace k posouzení důvodnosti odepření výpovědi od svědka ještě požadovat lze a jaké jsou již příliš konkrétní. Zda je podmínka hrozby nebezpečí trestního stíhání naplněna a lze tedy výpověď odepřít, je potřeba zkoumat u každého případu zvlášť.

Osobami blízkými jsou v terminologii práva na podkladě ustanovení § 22 odst. 1 NOZ myšleni příbuzní v řadě přímé, sourozenci, manžel nebo partner dle jiného zákona upravujícího registrované partnerství a jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Za osoby blízké se považují také osoby sešvagrené nebo osoby, které spolu trvale žijí.³⁸

V otázce právnických osob je situace týkající se osob blízkých poněkud komplikovanější. Zda lze poměr osoby k právníce osobě považovat za obdobný jako u vztahu fyzických osob blízkých, je posuzováno podle toho, je-li právníce osoba touto osobou podstatně ovlivňována či mezi právníkou osobou a členem jejího statutárního orgánu dochází k praktickému ovládnutí, toto však platí pouze s důsledky omezenými na ochranu majetkových práv třetích osob.³⁹

V souvislosti s ohrožením trestního stíhání je nutné uvést, že tím je myšleno jednak stíhání osoby pro trestný čin, a taktéž pro přestupek v přestupkovém řízení. Ačkoliv právo odepřít výpověď pro nebezpečí stíhání za přestupek není v zákoně výslovně upraveno, vychází stejně jako právo odepřít svědectví pro hrozbu trestního stíhání i toto z ústavně garantovaného zákazu sebeobviňování.⁴⁰ Tato zásada, že po nikom nelze spravedlivě žádat, aby sám sebe obvinil, se uplatní jednak v případě, kdy již bylo zahájeno trestní stíhání proti osobě blízké vyslýchanému,

³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97.

³⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8, s. 239.

³⁹ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 40-41.

⁴⁰ Tamtéž, s. 43.

tak v případě, kdy by nebezpečí trestního stíhání mohlo osobě blízké (či vyslýchanému) hrozit v budoucnosti.⁴¹

2.3.3.3 Povinnost mlčenlivosti

Jak vyplývá z dikce ustanovení § 124 OSŘ, při výslechu svědka musí být šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zvláštním zákonem a jiná zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti.⁴² Jinou zákonem stanovenou nebo státem uznanou povinnost mlčenlivosti představuje povinnost zachovávat mlčenlivost u soudců⁴³, advokátů⁴⁴, lékařů⁴⁵ atp.

Povinností mlčenlivosti, jež je chráněna podle § 124 OSŘ, je pouze ta státem uznaná. Není tedy možné, aby se povinnosti zachovávat mlčenlivost dovolávala osoba na základě její předchozí domluvy s osobou jinou či na základě uzavřené smlouvy. V těchto případech je tedy osoba povinna vypovídat k věci jako svědek bez ohledu na to, zda ji někdo další této povinnosti zproští.⁴⁶

Výslech osoby, jež je povinností mlčenlivosti vázána, může být proveden jedině, jestliže byl vyslýchaný této povinnosti zproštěn tím, kdo mu ji uložil nebo tím, v jehož zájmu má vyslýchaný povinnost mlčenlivost zachovávat. Souhlas se zproštěním mlčenlivosti je vyžadován buď písemně nebo je možné jej udělit i ústně do protokolu, jenž musí být následně oprávněnou osobou podepsán. Pokud došlo k porušení zákonem chráněné povinnosti zachovávat mlčenlivost a důkaz byl i bez zproštění této povinnosti proveden, nelze k němu v řízení přihlídnout, jelikož je toliko považován za důkaz od počátku nepřijatelný.⁴⁷

⁴¹ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 524.

⁴² § 124 OSŘ.

⁴³ § 81 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁴⁴ § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

⁴⁵ § 51 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

⁴⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 126.

⁴⁷ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 519.

Pokud soud provádí výslech svědka, který byl povinnosti zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích zproštěn, vyloučí z jednání veřejnost. Stejně tak je veřejnost při jednání omezena, pokud by veřejné projednání utajovaných skutečností mohlo ohrozit zachování jejich tajnosti či jiný důležitý zájem účastníka.⁴⁸

Co se týká specifikace toho, co je za utajované informace v mezích zákona považováno, definici nalezneme v § 2 odst. 1 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Jedná se o takové informace, jejichž vyjádření nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací. Obecně platí, že taková utajovaná informace nemůže být bez zproštění mlčenlivosti toho, kdo jí má k dispozici, v civilním řízení zjišťována. Právo zprostit mlčenlivosti vyslýchanou osobu disponuje příslušný orgán, neboli odpovědná osoba orgánu státu, do jehož oblasti věcné působnosti utajovaná informace náleží, a učiní tak na žádost soudu.⁴⁹ Ke zproštění povinnosti zachovávat mlčenlivost však nedojde ve všech případech, pokud by vyjádření utajované informace mohlo způsobit mimořádně vážnou či vážnou újmu zájmům České republiky nebo by tímto mohlo dojít k ohrožení života či zdraví osob, bude zproštění mlčenlivosti odepřeno.⁵⁰ Pokud je v řízení prokazována utajovaná skutečnost, veřejnost je z jednání vždy vyloučena.⁵¹

V případě jiné zákonem stanovené nebo státem uznávané povinnosti mlčenlivosti se soud musí s žádostí o zproštění mlčenlivosti předmětné osoby obrátit na toho, kdo této osobě povinnost zachovávat mlčenlivost stanovil na základě zvláštního zákona. Například u advokátů se jedná o klienta⁵², u exekutorů o Exekutorskou komoru⁵³, u soudců je tímto oprávněním nadán příslušný předseda

⁴⁸ COUFALÍK, Petr a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8, s. 44.

⁴⁹ § 63 odst. 1 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁵⁰ § 63 odst. 8 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁵¹ § 116 odst. 2 OSŘ.

⁵² § 21 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

⁵³ § 31 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád.

soudu⁵⁴. I v tomto případě může být veřejnost při projednání této citlivé informace vyloučena na základě ustanovení § 116 odst. 2 OSŘ.

2.4 Fáze výslechu svědka

2.4.1 Předvolání

Jak již bylo nastíněno v kapitole 2.3.3., obecná svědecká povinnost upravena v § 126 odst. 1 OSŘ zakládá každému povinnost dostavit se na předvolání k soudu k podání svědecké výpovědi. Institutem předvolání je zajišťována osobní přítomnost osoby při soudním jednání za účelem podání svědecké výpovědi, při tomto úkonu je svědek nezastupitelný a jeho osobní přítomnost je vyžadována. Dle ustanovení § 115 odst. 1 OSŘ předvolá osoby, jejichž přítomnost je při jednání vyžadována, předseda senátu, přičemž toho předvolání musí být osobám doručeno tak, aby byla zachována jejich zákonná lhůta k přípravě.

Takovýmto způsobem je realizováno předvolání svědků i účastníků nejčastěji v písemné formě, kdy obsahem takového předvolání je jednak datum, čas a místo, kam se má dotčená osoba k úkonu dostavit, označení projednávané věci, jakož i předmět řízení. Mimo tyto náležitosti může být v předvolání obsažena výzva, aby předvolaná osoba k provedení úkonu přinesla písemnosti nebo jiné důkazní prostředky. V předvolání musí být rovněž osoba poučena o sankcích za nedostavení se k tomuto úkonu, které představuje pořádková pokuta a předvedení. Není však vyloučeno, aby se svědci dostavili k jednání i bez předvolání soudem, a to buď v součinnosti s účastníkem řízení či sami z vlastní iniciativy.

V naléhavých případech lze předvolání realizovat i skrze telefon, telefax nebo jiným způsobem (např. přímo ústně při jednání), o čemž se učiní záznam do spisu.⁵⁵

Předseda senátu by měl rovněž dbát na to, aby nebyly k jednání předvolány osoby, jejichž výpověď není pro řízení důležitá např. pokud z obsahu spisu vyplývá, že svědek nebude schopen při řízení uvést žádnou skutečnost, která by měla význam pro zjištění stavu věci. Soud má vzít do úvahy při předvolání svědka i informativní potenciál jeho svědecké výpovědi, např. pokud by se nabízelo předvolání osoby v

⁵⁴ § 81 odst. 2 zákona č. 6/2022 Sb., o soudech a soudcích.

⁵⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-065-4, s. 366.

pokročilem věku či zdravotně postižené, je vždy vhodné předem od účastníků zjistit, zda je reálné, že se od navrženého svědka soud něco podstatného dozví, s vědomím, že k takovým osobám je třeba chovat se obzvlášť citlivým způsobem.⁵⁶

Svědčova přítomnost v jednací síni od počátku jednání není žádoucí, jelikož by mohl být ovlivněn výpověďmi jiných svědků či osob a dle toho by mohl modifikovat výpověď svou. Proto je vhodnější, aby se do jednací síně svědci volali jeden po druhém, a nikoliv všichni najednou. Z tohoto důvodu jsou svědci často k jednání předvoláváni v odlišném čase jednak z toho důvodu, aby nemuseli zdlouhavě čekat před jednací síní, než na ně s výsledkem přijde řada, ale rovněž i proto, aby bylo zabráněno jejich vzájemné komunikaci.

2.4.2 Výslech ad generalia

2.4.2.1 Zjištění totožnosti svědka a jeho vztahu k řízení

Před tím, než vůbec započne předseda senátu svědka vyslýchat o tom, co je mu známo k předmětu řízení, je nezbytné zjistit jeho totožnost a poměr k projednávané věci. Tento postup vychází z předpokladu, že důkaz svědeckou výpovědí je vázán na konkrétní, individuálně určenou osobu, která se nemůže při důkazu svědeckou výpovědí nechat zastoupit jiným. Totožnost svědka je zjišťována zpravidla z občanského průkazu nebo cestovního pasu, pokud svědek takový doklad u sebe nemá, lze jeho totožnost zjistit i jiným dokladem obsahujícím jeho identifikační údaje (např. řidičský průkaz). Svědek je v této fázi rovněž dotazován na adresu jeho bydliště, zaměstnání či rodinný stav.⁵⁷

Jelikož hodnota i použitelnost důkazu svědeckou výpovědí je v přímé souvislosti s věrohodností svědka, musí předseda senátu zkoumat vždy kromě identifikace svědka i jeho poměr k projednávané věci, tedy jeho vztah k předmětu či účastníkům řízení, jakož i další okolnosti, které by mohly mít vliv na jeho věrohodnost. Pokud již v této fázi výslechu, tedy před jeho samotným začátkem, shledá soud svědka za nevěrohodného, není to okolností odůvodňující zamítnutí

⁵⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 126.

⁵⁷ STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, s. 386.

výslechu s odůvodněním, že tento svědek není pro určitou zjištěnou skutečnost (např. jeho příbuzenský poměr k účastníkovi) dostatečně důvěryhodný. Výslech i zřejmě nevěrohodné osoby má být před soudem realizován, pokud tak soud shledá za účelné a následná věrohodnost bude posléze předmětem hodnocení pravdivosti důkazu.⁵⁸

2.4.2.2 Poučení svědka

Povinnost poučit svědka o jeho právech a povinnostech a následcích křivé výpovědi plyne z ustanovení § 126 odst. 2 OSŘ. Obsahem samotného poučení je sdělení předsedy senátu směrem ke svědkovi, že jeho svědecká výpověď má význam z hlediska náležitého objasnění skutečností důležitých pro rozhodnutí ve věci samé a z tohoto důvodu je svědek povinen uvádět pravdu a nic nezamlčovat. Dále je svědek poučen o možnosti odepřít výpověď, a to jednak z důvodu způsobení možného nebezpečí trestního stíhání nebo z důvodu, že je svědek vázán povinností mlčenlivosti (více k tomu v kapitole 2.3.3).

Svědkoví jsou v rámci poučení vysvětleny taktéž trestněprávní následky křivé výpovědi v souladu se zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, tedy potenciální nebezpečí trestního stíhání v případech, kdy by svědek uváděl nepravdy o okolnostech, které mají podstatný význam pro rozhodnutí.⁵⁹

Poučení představuje důležitou část výslechu svědka, jelikož její absence má za následek nemožnost použití výpovědi jako důkazního prostředku z důvodu podstatné vady. Po skončení poučení je svědek dotázán, zda poučení porozuměl a zda bude vypovídat, o čemž je předsedou senátu učiněn záznam do protokolu.⁶⁰

Po této úvodní fázi výslechu, nejsou-li zde okolnosti bránící svědkovi v podání svědecké výpovědi, se přistoupí k výslechu *ad specialia*, jehož předmětem je již podání vlastní výpovědi.

⁵⁸ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5, s. 241.

⁵⁹ § 346 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 550.

2.4.3 Výslech ad specialia

2.4.3.1 Monolog

Způsob provedení důkazu svědeckou výpovědí je upraven v § 126 odst. 3 OSŘ. Před samostatným výslechem svědka se předseda senátu dotáže, zda je svědkovi známo, čeho se řízení týká a pokud ne, tak mu předseda senátu stručně popíše, k jaké skutečnosti má vypovídat. V prvotní fázi samotného výslechu je svědkovi nejprve ponechán prostor, aby samostatně vylíčil vše, co je mu k věci známo. K tomu je vyzván předsedou senátu, který nechá svědka souvisle vypovídat o všem, co ví o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí ve věci.

V rámci vylíčení všech důležitých okolností by se svědek při podání svědecké výpovědi měl věnovat pouze těm, která sám svými smysly doopravdy vnímal, neměl by se tedy uchýlovat k jakémukoliv právnímu či skutkovému hodnocení, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3.7.2007, sp. zn. 21 Cdo 1908/2006: *"Svědék vypovídá v občanském soudním řízení o tom, co svými smysly vnímal (postřehl) o skutečnostech tvořících předmět výslechu. Svědku nepřísluší, aby vnímané skutečnosti hodnotil a aby tak z nich činil o věci skutkové nebo právní závěry; svědek proto o svých skutkových nebo právních závěrech (názorech) na věc nemůže být vyslýchán, a uvede-li přesto ve své výpovědi takové závěry (názory), soud k nim při hodnocení jeho výpovědi nepřihlíží."*⁶¹

V rámci tohoto samostatného výkladu není svědek předsedou senátu ani ostatními účastníky řízení či jejich zástupci v zásadě přerušován. Do přednesu svědka může zasáhnout předseda senátu tehdy, odchyluje-li se svědek zřetelně od věci a jeho výpověď s řízením nesouvisí. Zásah předsedy senátu lze očekávat i v případech, kdy není svědkův přednes dostatečně určitý či srozumitelný.

2.4.3.2 Dialog

Na část monologickou volně navazuje část dialogická, kdy jsou svědkovi kladeny v případě potřeby doplňující dotazy. Nejprve se svědka dotazuje předseda senátu, a to za účelem doplnění výpovědi svědka i ověření svědkem uvedených

⁶¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II; podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 126.

informací v rámci jeho monologu. Dále mohou své dotazy na svědka směřovat i další členové senátu.

Nemá-li předseda ani další členové senátu další dotazy, umožní účastníkům řízení, jejich zástupcům či znalcům, aby kladli svědkovi dotazy. I tuto fázi výslechu řídí předseda senátu, který může rovněž ze svého postavení položenou otázku zamítnout, nesouvisí-li s předmětem řízení nebo zcela vybočuje z rámce výslechu. Účastníci, jejich zástupci či znalci mohou klást svědkovi dotazy se souhlasem předsedy senátu, ten může souhlas s položením otázky odeprít v případě, bude-li tato otázka zjevně sugestivní (navádějící svědka k odpovědi – mající za cíl ovlivnit svědka v názoru) či kapciózní (formulovány tak, aby svědek nepoznal jejich pravý smysl – mají svádět ke konkrétní odpovědi).⁶²

Nejprve dostane prostor ke kladení otázek ten účastník, jenž výslech svědka navrhl, následně se souhlasem předsedy senátu kladou otázky i další osoby, a to s cílem objasnit některá tvrzení přednesená svědkem v jeho monologické části či za účelem prověření jeho věrohodnosti nebo znalosti o předmětu výslechu.

Je však potřeba rozlišovat vyjádření účastníků k výpovědi svědka podle ustanovení § 123 OSŘ od pokládání doplňujících dotazů podle § 126 odst. 3 OSŘ. Pokud se účastník či jeho zástupce v části určené pro dotazy uchyluje k hodnocení přednesené svědecké výpovědi jako celku, a to jak stran věrohodnosti svědka či pravdivosti jeho výpovědi, je upozorněn předsedou senátu, že v této fázi není prostor pro tato vyjádření, ale pouze pro doplňující dotazy s tím, že možnost vyjádřit se k obsahu svědecké výpovědi mu bude poskytnuta po ukončení dotazů či v závěrečné řeči. Ačkoliv pravomoc hodnotit důkazy je svěřena výlučně soudu, účastníci mají rovněž oprávnění vyjádřit se k provedeným důkazům, tedy i ke svědeckým výpovědím, a poukázat na případné nesrovnalosti, nemohou tak však činit v moment, kdy není dotazování ukončeno.⁶³

⁶² WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8, s. 238.

⁶³ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 126.

2.4.3.3 Ukončení výpovědi svědkem

Za ukončení výsledku svědka je považován okamžik, kdy je zaprotokolováno, že: „výslech je skončen bez dalších připomínek a dotazů“. Před tímto formálním ukončením výsledku je však zpravidla ze strany předsedy senátu vznesen dotaz, zda mají přítomné strany nějaké připomínky k samotné výpovědi svědka (např. zpochybňující svědkem uvedené skutečnosti) či doplňující dotazy. Pokud jsou tyto vzneseny a svědek na ně reaguje uvedením dalších skutečností, pokračuje se v jeho výsledku. Možnost vyjádřit se naposledy k věci je poskytnuta i samotnému svědkovi, protože on sám je schopen nejlépe posoudit, zda bylo při jeho výsledku zmíněno vše, co by mohlo mít vliv na rozhodnutí ve věci. Nemají-li účastníci řízení další dotazy a sám svědek již k věci nic dodat nechce, je jeho výslech považován za ukončený. Do protokolu je pak uveden přesný čas ukončení tohoto výsledku.⁶⁴

2.4.3.4 Nahrazení ústní výpovědi svědka písemnou formou

Provedení důkazu prostřednictvím svědecké výpovědi se opírá především o tři základní zásady, a sice zásadu ústnosti, přímosti a bezprostřednosti. K tomu, aby byly tyto zásady dodrženy, je tedy vyžadováno, aby svědek svou výpověď podal sám, bez zastoupení jiným a v ústní formě před soudem, který v předmětné věci rozhoduje. Z tohoto plyne, že výslech svědka nelze nahradit písemným (čestným) prohlášením tam, kde je možné jeho výslech provést, jelikož takový přístup by vedl k porušení výše uvedených ústavních zásad.⁶⁵

Důvody takového porušení rozvádí např. Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 22.5.2014, č.j. 12 Cmo 443/2013-69: *"Důkaz svědeckou výpovědí, na rozdíl od listinného důkazu, dává účastníkům možnost neomezit se jen na samotnou výpověď, ale doplnit relevantní zjištění i na základě účastníky kladených doplňujících otázek. Svědek je povinen také vypovídat v řízení před soudem pravdivě, s možným trestním postihem v případě křivé výpovědi, což u listinného důkazu neplatí – proto je nahrazení svědecké výpovědi písemným prohlášením svědka zásadně nepřípustné."*

⁶⁴ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 550.

⁶⁵ Tamtéž, s. 548.

Při hodnocení svědecké výpovědi se totiž soud neomezuje pouze na její obsah, ale důraz je kladen taktéž na spontánní reakce svědka či způsob jeho odpovědí na kladené dotazy, jež mohou osvětlit nejasnosti ve svědecké výpovědi a odhalit mnohé nepravdy. Dále se zkoumá chování svědka v jednacím síni, např. míra jeho nervozity, gestikulace, mimika atp. Všechny tyto skutečnosti společně v jejich souhrnu s obsahem svědecké výpovědi jsou poté předmětem hodnocení, jehož výsledkem je stanovení věrohodnosti či nevěrohodnosti svědecké výpovědi. Pokud by soud místo ústní výpovědi svědka přijal jeho písemné prohlášení o skutkovém ději, načež by dále nenavazoval výslech svědka před soudem, nebylo by možné objektivně zhodnotit pravdivost a věrohodnost takového důkazního prostředku.⁶⁶

Pro ústní hodnotu výslechu svědka jej nelze nahradit ani protokolem o dřívějším výslechu svědka, v němž je zachycena jeho výpověď ke stejným skutečnostem v jiném řízení. Byl-li výslech takového svědka před soudem navržen a nebrání-li provedení nového výslechu závažné okolnosti, provede se opakovaný výslech. Nelze se tedy spokojit s pouhým přečtením dřívějšího protokolu o výpovědi z jiného řízení, neboť by bylo jednak porušeno právo účastníků řízení na aktivní podílení se na řízení svými dotazy, a taktéž by soud posuzoval věrohodnost takového důkazu bez souvislostí s tímto řízením.⁶⁷

*„Důkaz listinou, který nabízí pouze písemně zachycenou výpověď osoby ke skutečnostem významným pro právní posouzení věci samé, nelze z hlediska jeho schopnosti prokázat sporné skutečnosti s co nejvyšší mírou jistoty považovat za vhodný a dostačující“.*⁶⁸ Za situace, kdy by nebylo z objektivních důvodů možné provést znovu důkaz výslechem svědka (pokud např. zemřel), který již v minulosti v řízení před soudem svou výpověď o věci podal, se protokol o takovém výslechu může v řízení před soudem přečíst. Nejednalo by se pak však o důkaz svědeckou výpovědí, ale o důkaz listinný.

V této souvislosti je též třeba zmínit situaci, kdy se jeví jako účelné svědka vyslechnout v řízení opakovaně, a to za účelem odhalení možných rozporů a též

⁶⁶ JIRSA, Jaromír a Karel HAVLÍČEK. *Dokazování: úvahy o teorii a praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-102-5, s. 173.

⁶⁷ Tamtéž, s. 172.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 32 Cdo 3757/2016.

potvrzení jeho věrohodnosti. V tomto případě je pak zcela nežádoucí, aby byla svědkovi před započítím opakovaného výslechu předestřena jeho předchozí výpověď např. přečtením protokolu. Tímto postupem by bylo totiž znemožněno ověřit jeho věrohodnost, protože ten by samozřejmě svou výpověď modifikoval tak, aby se shodovala s jeho dřívějším svědečtím. K předestření skutečností uvedených v dřívější výpovědi svědka se tedy přistoupí buď v jeho průběhu nebo až po skončení, kdy je svědek vyzván, aby případné rozpory v obou výpovědích vysvětlil.⁶⁹

2.4.4 Svědečné

Nárok na náhradu výdajů vzniklých s dostavením se k soudnímu jednání, jakož i náhrada ušlého výdělku náleží svědkovi s odkazem na ustanovení § 139 OSŘ a nazývá se svědečné. Koncepce svědečného vychází z premisy, že svědkovi v souvislosti s jeho obecnou svědeckou povinností, které musí dle § 126 odst. 1 OSŘ dostát tím, že se na předvolání soudu dostaví k jednání, nemůže vzniknout hmotná újma. Institut svědečného má mimo jiné zajistit, aby i osoby, jež si z důvodu ztráty výdělku nemohou dovolit v zaměstnání chybět, mohly podat svědeckou výpověď bez toho, aniž by na tom finančně trpěly.⁷⁰

Nárok na svědečné přísluší rovněž svědkovi, který se na předvolání soudu k jednání dostavil, avšak k jeho výslechu nakonec nedošlo. Kritériem pro uplatnění svědečného tedy není, zda k výslechu skutečně došlo či nikoliv. Svědek musí nárok na náhradu ušlého výdělku i náhradu nákladů uplatnit u soudu nejpozději do tří dnů od výslechu nebo okamžiku, kdy se dozvěděl, že vyslechnut nebude. Po uplynutí této prekluzivní lhůty již nárok na svědečné uplatnit nelze.⁷¹

O právu žádat svědečné, způsobu jeho uplatnění i o dokumentech jeho výdělek prokazující je svědek poučen již v rámci předvolání, zpravidla je však svědek nad rámec informací obsažených v předvolání poučen o tomto právu předsedou senátu po ukončení výslechu. Předseda senátu se dotáže svědka, zda žádá svědečné a jeho

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2018, sp. zn. 32 Cdo 1256/2018.

⁷⁰ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 551.

⁷¹ § 139 odst. 1 OSŘ.

odpověď je pak řádně zaprotokolována stejně s přesným časem ukončení výslechu.⁷²

Je-li svědek v pracovním poměru, nemá nárok na to, aby náhradu jeho ušlého zisku hradil zaměstnavatel, může však tuto náhradu žádat na státu (respektive soudu). Zaměstnavatel má však vždy povinnost svědka za účelem jeho výslechu ze zaměstnání uvolnit.

Má-li svědek s sebou potvrzení zaměstnavatele o ušlé mzdě a zároveň prokáže, jakou dobu u soudního jednání strávil, mělo by být svědečné přiznáno a proplaceno ihned v pokladně soudu. Nedisponuje-li ten tímto potvrzením, je nejvhodnější sdělit mu e-mailovou adresu, kam má uvedené dokumenty pro určení výše svědečného zaslat. Svědečné se přiznává usnesením, proti němuž není odvolání přípustné.⁷³ Svědečné je vypláceno z pokladny soudu, který výslech provedl nebo měl provést, a to ihned po pravomocném přiznání těchto nákladů.

Jak již bylo zmíněno výše, svědečné je poskytováno jako náhrada za ušlý výdělek a hotové výdaje. Těmi jsou myšleny především náklady svědka spojené s dopravou k soudu, tedy cestovné. Tyto výdaje se dokládají typicky cestovním dokladem (jízdenkou), pokud cestoval svědek z místa bydliště do místa soudu automobilem, lze takový výpočet provést za pomoci průměrné spotřeby vozidla dle velkého technického průkazu a počtu kilometrů. Pokud je bydliště svědka vzdálené od místa soudu a ten by se např. hromadnou dopravou nebyl schopen k jednání soudu v určitý čas dostavit, připadá do úvahy náhrada nákladů, jež svědku vznikly v souvislosti s noclehem v hotelu.

2.5 Záznam a protokolace

Nedílnou součástí provedených úkonů v řízení před soudem je pořízení záznamu i jejich řádná protokolace. Jak vyplývá z dikce ustanovení § 40 odst. 1 OSŘ: „*Úkony, při nichž soud jedná s účastníky, provádí dokazování nebo vyhlašuje rozhodnutí, se zaznamenávají ve formě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu.*“ Tento postup umožňující následnou snadnější rekonstrukci skutkového

⁷² JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 139.

⁷³ Tamtéž, § 139.

děje byl založen novelou OSŘ z roku 2009 a nahradil do velké míry dřívější standardizovaný postup zaznamenávání úkonů skrze vyhotovení protokolu.

Prostřednictvím záznamu se provedené úkony před soudem zaznamenávají na trvalém nosiči dat, který se stává součástí spisu. Ačkoliv ideálním postupem pro zpřehlednění řízení by samozřejmě byla kombinace zvukového záznamu a následného protokolu o něm, nejsou ani v dnešní velmi technicky pokročilé době všechny jednací síně opatřeny potřebnými nahrávacími zařízeními, jež by toto umožňovaly. Proto soudy, jež nedisponují nahrávacím nařízením, využívají nadále sepisování protokolu o úkonech, při nichž je jednáno s účastníky, prováděno dokazování nebo vyhlášováno rozhodnutí, tak jak předpokládá ustanovení § 40 odst. 2 OSŘ. Soud však může rozhodnout, aby byl o úkonu pořízen jak zvukový záznam, tak následně sepsán protokol.

Od protokolu o úkonu je třeba odlišovat přepis zvukového záznamu podle § 40 odst. 3 OSŘ, který se pořizuje, pokud tak ze závažných důvodů určí soud, je-li podán řádný či mimořádný opravný prostředek ve věci samé, který je však podán včasné a současně nebyl o úkonu sepsán protokol. Přepis zvukového záznamu je vždy pořizován jako přepis doslovný, obsahuje kromě přepisu i označení projednávané věci, okruhu přítomných osob, datum pořízení záznamu i datum pořízení přepisu o něm. Svou funkci plní přepis zvukového záznamu především v části řízení, při níž dochází k výslechu svědků, účastníků či dalších osob.⁷⁴

V této souvislosti je však třeba upozornit na to, že právo na spravedlivý proces bude zachováno i tím, že soud poskytne účastníkovi na jeho žádost o pořízení přepisu zvukový záznam na nosiči dat. Účastník pak může s tímto záznamem naložit podle svého uvážení a přepis si může obstarat ze své iniciativy.⁷⁵

Ačkoliv smyslem postupného nahrazování protokolu zvukovým či obrazovým záznamem o provedeném úkonu má směřovat k digitalizaci a zpřehlednění státní správy, zákon rovněž stanoví případy, kdy se protokol o úkonu sepíše obligatorně.

⁷⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta a Klára HAMUĚÁKOVÁ. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-787-3, s. 86.

⁷⁵ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha I: podle stavu k l. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 978-80-7598-366-4, § 40.

Jedná se o úkony, jimiž byl uzavřen smír či došlo k uznání nároku podle § 153a odst. 1 OSŘ.⁷⁶

Protokol o výslechu svědka se pořizuje dvojitým způsobem, je-li jednání soudu přítomen zapisovatel, diktuje předseda senátu zapisovateli, co má do protokolu zanést. Pokud zapisovatel z důvodu nedostatečného personálního obsazení soudu při jednání není, dochází k diktátu protokolu předsedou senátu do diktafonu a následnému vyhotovení protokolu dle tohoto záznamu.⁷⁷

Co se týče již samotné protokolace výpovědi svědka, ta se zaznamenává do protokolu o jednání, v němž je před započítím výslechu uvedena totožnost osoby i poučení. V průběhu výpovědi svědka si předseda senátu pořizuje zápisky, přičemž po ukončení souvislého vyličení věci svědkem následně diktuje předseda senátu podstatný obsah této výpovědi do protokolu. Předmětem protokolace jsou následně jednak kladené dotazy, tak i odpovědi na ně. V protokolu se uvede, zda byl dotaz položen předsedou či členem senátu nebo vzešel od účastníka řízení. Nepřipustí-li předseda senátu některou z položených otázek, zaprotokoluje toto nepřipuštění i s odůvodněním.

Svědék či účastníci řízení nebo jejich zástupci mohou vznášet k protokolaci námítky, například došlo-li by k zaznamenání chybné informace. Při výslechu svědka může být rovněž protokolace předsedou senátu upravena či doplněna, pokud si svědek v průběhu své výpovědi vybaví nějakou okolnost, kterou opomněl zmínit či jí zmínil nezáměrně chybně. Ve výjimečných případech předvídaných v ustanovení § 21 odst. 1 vyhlášky č. 37/1992 Sb., vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, může být výpověď nadiktována do protokolu svědkem samotným.

Z protokolace o výpovědi svědka by mělo být taktéž zřejmé, v kolik hodin došlo k ukončení výslechu, v opačném případě by zpravidla nešlo správně určit dobu výslechu, jež je potřebná pro vypočtení svědečného. Stejně tak by měl

⁷⁶ § 40 odst. 2 písm. a), b) OSŘ.

⁷⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-787-3, s. 87.

protokol obsahovat i uplatněný nárok svědkem na přiznání svědečného s jeho konkrétní výši či výslovné vzdání se tohoto nároku.⁷⁸

Při vyhotovení protokolu je ten, kdo tak činí, vázán zákonnými požadavky na jeho obsah podle ustanovení § 40 odst. 6 OSŘ: „*V protokolu se označí projednávaná věc, uvedou se přítomní, vylíčí se průběh dokazování a uvede se obsah přednesů, poučení poskytnutá účastníkům, výroky rozhodnutí a vyjádření účastníků o tom, zda se vzdávají odvolání proti vyhlášenému rozhodnutí.*“ Takto strukturovaný protokol je podepsán předsedou senátu či jiným členem senátu a zapisovatelem. Svědkovi na rozdíl od účastníka řízení nevzniká automaticky nárok na doručení písemného vyhotovení protokolu o jeho výsledku. Poskytnout proto svědkovi protokol s jeho výpovědí by bylo možné pouze na základě povolení předsedy senátu.⁷⁹

V poslední řadě se nabízí zmínit, že ačkoliv představuje protokol o výsledku svědka listinný záznam toho, co svědek u soudu uvedl, nemůže z povahy věci obsahovat skutečnosti, jež do protokolu zachytit nelze, ale které však mají v mnoha případech klíčový význam při posuzování věrohodnosti svědka. Těmito nereprodukovatelnými aspekty je pak např. mimika svědka, gestikulace, míra jeho nervozity, schopnost odpovídat na dotazy přesvědčivým způsobem atd. Z důvodu nepřenositelnosti těchto okolností výsledku svědka do protokolu o něm je pak stanoveno, že odvolací soud je vázán hodnocením výpovědi svědka, od které se bez zopakování jeho výsledku nemůže odchýlit, jelikož sám neměl možnost takovou osobu vyslechnout a objektivně posoudit.⁸⁰

⁷⁸ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 551.

⁷⁹ § 44 odst. 2 OSŘ.

⁸⁰ REMEŠ, Jirí. 6. Nejčastější důkazní prostředky. In: REMEŠ, Jirí. *Praktický úvod do civilního řízení sporného*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN: 978-80-7400-871-9, s. 249.

3 Hodnocení svědecké výpovědi

Svědecká výpověď získaná výsledkem svědka v řízení před soudem je považována za jeden z nejvíce relevantních a užívaných důkazních prostředků. Jelikož prostřednictvím tohoto důkazního prostředku získává soud informace o skutkovém stavu ne skrze vlastní poznání, ale zprostředkovaně od osoby, jež vnímala skutečnosti důležité pro rozhodnutí ve věci vlastními smysly, je potřebné se při hodnocení svědecké výpovědi zaměřit jednak na její obsah – a to konkrétně, zda má výpověď schopnost ovlivnit rozhodnutí ve věci (hledisko důležitosti), zda byla poskytnuta v souladu se zákonem (hledisko zákonnosti), ale zkoumání podléhá i věrohodnost osoby, jež svědeckou výpověď podala (hledisko pravdivosti).

Za prolomení hlediska důležitosti lze příkladem uvést situaci, kdy by soud či účastník řízení navrhoval výslech svědka, jehož svědectví by bylo pro rozhodnutí ve věci zcela nadbytečné či bez významu vedle ostatních provedených důkazů. S ohledem na zásadu hospodárnosti a rychlosti řízení by proto k tomuto úkonu nebylo přistoupeno. Hledisko zákonnosti sleduje dodržení požadavku, aby k opatření svědecké výpovědi došlo v souladu s právními předpisy za jejich absolutního respektování. V opačném případě by totiž svědecká výpověď byla nepoužitelná. Za případ prolomení tohoto požadavku lze uvést, došlo-li by k vynucení svědecké výpovědi od osoby, jež je vázána zákonem uznanou povinností mlčenlivosti, nebyla-li jí jí zproštěna, či získání výpovědi svědka bez předchozího řádného poučení.⁸¹

Nelze opomenout, že na podkladě ustanovení § 132 OSŘ se i hodnocení svědecké výpovědi řídí zásadou volného hodnocení důkazů, která je v předmětném ustanovení vyjádřena následovně: „*Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.*“⁸² Z tohoto znění tedy volně vyplývá, že soud se má při hodnocení svědecké výpovědi zabývat vším, co vyšlo najevo, tedy kromě samotného obsahu výpovědi, rovněž věrohodností osoby, její rozumovou a duševní vyspělostí,

⁸¹ § 124 OSŘ.

⁸² § 132 OSŘ.

způsobem, jakým osoba vypovídala (zda byla ochotna a schopna smysluplně odpovědět na kladené dotazy či zda dotazy odmítala) a v neposlední řadě i její neverbální komunikací. Proto je v této souvislosti žádoucí, aby se soud v rámci hodnocení svědecké výpovědi věnoval pozornost i těmto zdánlivě nedůležitým projevům svědka, jelikož tyto v jejich souvislosti mají význam pro stanovení jeho věrohodnosti, a tudíž i relevantnosti jeho výpovědi.⁸³

S ohledem na skutečnost, že soud nestanoví přísná pravidla pro hodnocení jednotlivých důkazů, je zřejmé, že klíčová role je v tomto procesu svěřována právě osobě soudce, který má pro závěr o tom, které tvrzené skutečnosti lze mít za prokázané a tvořící skutkový stav, zohlednit vše vylivší v průběhu řízení najevo. K tomu dochází jednak skrze lidské a odborné zkušenosti soudce, ale uplatňována by měla být i pravidla logického myšlení.⁸⁴

Ačkoliv by se dle uvedeného mohlo zdát, že jediným kritériem, kterým se řídí soudce při rozhodnutí ve věci je jeho nejlepší úvaha, jsou i v procesu volného hodnocení důkazů stanoveny určité limity. Obecně se musí jednat o logický myšlenkový postup vycházející ze skutkových okolností v konkrétně projednávané věci. Pokud se soudce nevypořádal srozumitelně s provedenými či navrhovanými důkazy (například způsobem, kdy by ve smyslu věrohodnosti svědeckých výpovědí svědků, jež jsou obsahově v kolizi, jednomu svědkovi uvěřil, zatímco druhou výpověď svědka stejných kvalit získanou za totožných podmínek by hodnotil jako nevěrohodnou a toto jeho rozhodnutí by nemělo oporu v odůvodnění rozhodnutí), jednalo by se o projev jeho libovůle, což v konečném výsledku vede k porušení práv stanovených v čl. 36 odst. 1 LZPS.⁸⁵

⁸³ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5, s. 241.

⁸⁴BUREŠ, Jaroslav. § 132 [Volné hodnocení důkazů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9, s. 914.

⁸⁵JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 132.

Stejně jako zákon nestanoví určitý postup při hodnocení důkazů, není formálně upravena ani váha, jenž zákon jednotlivým důkazním prostředkům přiznává, mají tedy zásadně stejnou důkazní hodnotu. Výjimku z tohoto pravidla pak představuje důkaz veřejnou listinou, u níž se vždy ze zákona presumuje její pravdivost, není-li prokázán opak⁸⁶ a taktéž rozhodnutí příslušných orgánů o spáchání trestného činu, přestupku či jiného správního deliktu.⁸⁷

3.1 Věrohodnost svědka

Za účelem zkoumání věrohodnosti svědka jako základního požadavku při hodnocení jeho svědecké výpovědi je třeba si úvodem vymežit význam tohoto pojmu. Ačkoliv legální definice věrohodnosti v zákoně absentuje, lze jí dovodit za pomoci souvisejících ustanovení v OSŘ, a především pak odborné literatury z oboru psychologie, kdy odborníci – psychologové za tímto účelem zkoumají, do jaké míry odpovídají uvedené okolnosti objektivní realitě. Ohledně pojmu věrohodnosti u osoby svědka lze konstatovat, že se prakticky jedná o soulad jím popsaných událostí se skutečností, kdy za pomoci dalších kritérií uvedených níže (např. vztah k předmětu řízení, k účastníkům, míra zprostředkovanosti informací atp.) je v konečném důsledku stanovena jeho celková věrohodnost.

V souladu se zásadou volného hodnocení důkazů je hodnocení věrohodnosti svědků ponecháno v gesci soudů. Ačkoliv pevná pravidla pro tento postup stanovena nejsou, ke kritériím, jež by měl soudce vzít v úvahu v souvislosti s hodnocením svědecké výpovědi, přinesla postupem času soudní judikatura. Při důkazu výpovědi svědka je jeho věrohodnost posuzována s přihlédnutím k jeho vztahu k účastníkům řízení a projednávané věci, s ohledem na jeho rozumovou a duševní úroveň. Soud bere v potaz rovněž okolnosti, za kterých svědek předmětnou skutečnost vnímal a která by tak mohla mít vliv na jeho reprodukci, přihlédně k jeho chování při výslechu, jakož i k poznatkům zjištěným na základě jiných důkazů (do jaké míry svědkova výpověď odporuje jiným důkazům). Všechny tyto skutečnosti

⁸⁶ § 134 OSŘ.

⁸⁷ § 135 OSŘ.

v jejich společné souvislosti poskytují podklad pro závěr o pravdivosti či nepravdivosti svědkových tvrzení.⁸⁸

Z výše uvedeného pak nepřímou vyplývá požadavek na bezprostřední kontakt soudu se svědkem při jeho svědecké výpovědi, nelze se tedy při hodnocení jeho věrohodnosti opírat o listinný důkaz. V této souvislosti je nutné znovu připomenout, že shledá-li soud u svědka před jeho výslechem sníženou či nulovou věrohodnost, nezakládá to důvod pro neprovedení výslechu takové osoby, avšak tato skutečnost bude následně reflektována při hodnocení provedených důkazů po ukončení dokazování.

3.1.1 Zjištění věrohodnosti

K prvotnímu zkoumání věrohodnosti svědka dochází již před provedením jeho samotného výslechu na podkladě obsahu spisu, který má předseda senátu k dispozici. Ten si při zajišťování osobní přítomnosti svědků u jednání soudu jejich předvoláním tvoří závěry o tom, zda konkrétní svědek bude schopen přinést o okolnostech důležitých pro rozhodnutí objektivní svědectví, pokud např. z obsahu spisu vyplývá jeho poměr k projednávané věci či účastníkům řízení. Jak však bylo nastíněno výše, zjistí-li soud ze spisu okolnosti, které by mohly značným způsobem ovlivnit svědkovu věrohodnost, nezakládá to jeho nezpůsobilost svědčit a vyloučení tohoto důkazu, soud však tyto okolnosti vezme v potaz při hodnocení jeho výpovědi. Ani v případě existence poměru svědka k projednávané věci či účastníkům nelze jeho výpověď automaticky hodnotit jako nepravdivou.⁸⁹

Soud dále zjišťuje svědkovu věrohodnost před započítáním jeho výslechu, a to dotazem, zda je ten v příbuzenském či obdobném blízkém poměru k některému z účastníků nebo jejich zástupců či zda mu jsou tyto osoby jinak známy, případně odkud a jaký k nim má vztah. Ačkoliv tyto skutečnosti mohou již být soudu v tuto chvíli známy, skrze tyto dotazy se soud toliko přesvědčuje, zda svědek případný vztah k účastníkům nebo věci samé přizná, či nikoliv, což je pak i vodítkem při hodnocení jeho věrohodnosti.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 21 Cdo 5272/2007, ve srov. s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2795/2009.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2516/2008.

Při hodnocení věrohodnosti svědka se předseda senátu nemusí zabývat pouze snahou svědka upravit popisované události z výše uvedených důvodů, ale shledá-li ten, že vzhledem k omezením svědka se lze domnívat, že jeho schopnost reprodukce může být snížena, dotáže se svědka před jeho samotným výsledkem, zda a jak byl ve vnímání pozorované skutečnosti omezen (např. svědek má při jednání soudu silné brýle, naslouchátko, příp. jiná okolnost nasvědčuje tomu, že je jinak omezen ve vnímání a zapamatování předmětných okolností). Dle těchto kritérií pak lze věrohodnost svědka rozdělit na dva různé typy, a sice věrohodnost obecnou a specifickou.⁹⁰

3.1.1.1 Obecná věrohodnost

Tato složka věrohodnosti je přímo navázána na osobu svědka jako jedince a lze ji též definovat jako svědeckou způsobilost, kdy ta zahrnuje klíčové předpoklady k podání svědeckví v aspektech korespondujících s prožitou událostí. K tomu je zapotřebí především schopnost svědka nezkresleně vnímat skutečnosti, pamatovat si je, jakož je i dobře vyjádřit, kdy klíčové ukazatele k těmto schopnostem představuje intelekt svědka, jeho paměť, schopnost reprodukce či emociální založení. Obecně lze tedy shrnout, že je to jakási kompetence svědka vnímat a zapamatovat si poznávanou skutečnost a informace o této skutečnosti soudu pravdivě sdělit.⁹¹

V rámci obecné věrohodnosti je předmětem zkoumání především schopnost vnímání s ohledem na možnosti svědka, tedy spíše překážky, jež ho mohou ve vnímání limitovat (zdravotní stav, viditelnost, okolní hluk, vzdálenost atp.). Další důležitá kritéria představují rovněž i paměťové schopnosti jedince a jejich správná reprodukce, která může být plynutím času značně ovlivněna. Na vnímání reality má dopad též odbornost svědka, tedy vyjadřuje-li se svědek k okolnostem, s nimiž se odborně stýká, lze předpokládat i větší kredibilitu jeho výpovědi, ale naopak je i možné, že svědek bude mít tendenci na základě své odborné zkušenosti doplňovat

⁹⁰ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 549.

⁹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Problematika posuzování věrohodnosti*. 2018. [Systém ASPI]. (Wolters Kluwer) [cit.2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/243095/1/2?vtextu=ČÍRTKOVÁ#lema0>.

určitá fakta. Rovněž míra pozornosti svědka může mít vliv na reprodukci jím vnímaných zkušeností. Závěrem lze shrnout, že s ohledem na odlišný intelekt, vzdělání, schopnosti, zkušenosti, jakož i rozdílný způsob vnímání osob je proto třeba vždy osobu svědka posuzovat individuálně.⁹²

Tato složka věrohodnosti podléhá zkoumání soudem jen za předpokladu, že v řízení před soudem vyvstala tato potřeba, soud k ní tedy nepřistupuje obligatorně vždy. Pokud se například soud dotazuje svědka na události, k nimž došlo v konkrétní den v čase minulém, dotáže se rovněž svědka, zda si pamatuje, co se dělo o týden dříve či později, a to za účelem ověření jeho paměťových schopností.⁹³ Ke snížení obecné věrohodnosti může dojít např. u dlouhodobých uživatelů psychotropních látek, jejichž rozpoznávací schopnosti jsou vlivem tohoto značně omezeny, nebo u duševně chorých osob trpících poruchou osobnosti, kde svědecká způsobilost je opět značně ztížena.

3.1.1.2 Specifická věrohodnost

Specifická složka věrohodnosti se oproti té obecné nezaměřuje již na osobu svědka s ohledem na jeho svědeckou způsobilost, ale již zkoumá pravdivost konkrétních svědkových tvrzení a do jaké míry lze těmto tvrzením uvěřit s ohledem na poměr svědka k věci, účastníkům řízení nebo jejich zástupcům či jiné okolnosti.⁹⁴ V rámci této věrohodnosti podléhá zkoumání tedy pravdivost svědecké výpovědi s ohledem na motivaci svědka vylíčit před soudem pravdu.

Pro určení svědka jako osoby věrohodné není vyžadováno, aby obě složky věrohodnosti byly rovnoměrně zastoupeny, jelikož za určitých okolností je možné, aby osoba, jež se může soudu jevit jako obecně věrohodná nebude schopna, nebo spíše ochotna, přinést pravdivé svědectví, čímž bude narušena její specifická věrohodnost (např. svědek bude zdravotně i jinak způsobilý vnímat a reprodukovat vnímané skutečnosti, ale pro svůj vlastní zájem na předmětu řízení nebude ochoten o tomto pravdivě vypovídat). Může však nastat i opačný případ, kdy osoba nebude

⁹² ROZEHNAL, Aleš. *Strategie civilního procesu*. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-864-8, str. 124.

⁹³ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0, s. 549.

⁹⁴ Tamtéž, s. 549.

na předmětu řízení osobně zainteresována, čímž bude zachována její specifická věrohodnost, ale naopak bude mít např. sklony ke lhaní a tím pádem bude ve složce obecné její věrohodnost narušena.⁹⁵

3.1.2 Kritéria hodnocení věrohodnosti

Jak bylo nastíněno výše, věrohodnost lze vnímat především jako vlastnost konkrétního důkazního prostředku mající vliv na závěr soudu o pravdivosti získaných skutkových zjištění jeho prostřednictvím. K určení celkové míry věrohodnosti soud dojde za pomoci několika kritérií, které v průběhu/po skončení výslechu svědka zkoumá.⁹⁶

Jedním z nejvíce směrodatných faktorů pro určení věrohodnosti svědka je nesporně jeho vztah k účastníkům či předmětu řízení, kdy lze obecně předpokládat, že bude-li svědeckou výpověď podávat osoba současně mající určitý zájem na výsledku řízení, bude svou výpověď směrem k tomuto cíli modifikovat. Takovýto svědek je zaujatý ve prospěch protistrany a z toho důvodu nelze jeho svědeckou výpověď hodnotit jako objektivní a je nutno ji podrobit kritickému hodnocení.⁹⁷

Není však správným postupem soudů, když svědectvím osob, u nichž byl zjištěn vztah k předmětu či účastníkům řízení, příkládají obecně nižší až nulovou hodnotu. Ačkoliv si lze dobře představit, že ochota svědka spolupracovat v řízení před soudem bude do jisté míry snížena, bude-li se jednat např. o jeho kamaráda, který má postavení žalovaného v řízení o bezdůvodném obohacení, nemůže být jen pro tento poměr podání svědecké výpovědi vyloučeno.⁹⁸

3.1.2.1 Projev svědka

Způsob, jakým bude svědek před soudem vystupovat do velké míry ovlivní závěr soudu o jeho věrohodnosti. Chování svědka před soudem totiž může jednak

⁹⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Problematika posuzování věrohodnosti. 2018. [Systém ASPI]. (Wolters Kluwer) [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/243095/1/2?vtextu=ČÍRTKOVÁ#lema0>.

⁹⁶ ŠÍNOVÁ Renáta. Věrohodnost důkazních prostředků. [online]. Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. [cit. 2023-2-23]. Převzato z CODEXIS®. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT39497>.

⁹⁷ ROZEHNAL, Aleš. *Strategie civilního procesu*. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-864-8, str. 141.

⁹⁸ MOTYČKA, Petr. *Věrohodnost výpovědi svědka*. [online]. [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/verohodnost-%20vypovedi-svedka-107106.html>.

reflektovat jeho pravdomlupnost a upřímnost, ale odhalí snadno i jeho snahy o vyhnutí se odpovědi či tendence ke lhaní či zkreslování informací. Hlavní hodnotící kritéria při posuzování svědkova projevu představují především plynulost jeho řeči (např. zda se při výpovědi zadržává) přesvědčivost, sebejistota (přílišná sebejistota však může působit i strojeně), tón a hlasitost projevu (reakce na kladené dotazy agresivním způsobem), jeho gesta, řeč těla, mimika, oční kontakt (o neupřímnosti svědka v rámci jeho výslechu může svědčit např. kouká-li ten celou dobu do země), dále samozřejmě jeho ochota odpovídat na doplňující dotazy, potivost či zrudnutí atp. Jakkoliv sebejistě a „pravdivě“ se může svědkova výpověď jevit, jsou to právě výše uvedená kritéria, jenž často odhalí lživá tvrzení. Pro tento psychologický aspekt je role výslechu svědka coby ústního, bezprostředního důkazního prostředku nenahraditelná.⁹⁹

Na druhou stranu, nejistý projev svědka nemusí vždy znamenat, že ten při výpovědi lže, ale může značit pouze to, že se svědek při své výpovědi u soudu nachází v pro něj nezvyklé a nepříjemné situaci, čímž vzrůstá i jeho nervozita, případně si některé skutečnosti nedokáže vybavit. Je nutné rovněž hodnotit svědkův projev v závislosti na jeho věku, zdravotním či psychickém stavu, jelikož i tato kritéria mohou projev svědka do značné míry ovlivnit.¹⁰⁰

Nepříznivě pak může soud zhodnotit výpověď osoby zcela jasně vykazující znaky naučeného projevu. Lze si obtížně představit situaci, kdy by např. právní zástupce účastníka navrhl předvolání svědka bez toho, aniž by s ním předem nekonzultoval způsob projevu a informace, jež mají při výslechu zaznít. Nebude-li tedy svědek při své výpovědi působit autenticky, bude se zaměřovat na detaily, opakovat stejné fráze, či příliš specifický slovník, může jeho projev působit strojeně a soudce si toho bezesporu všimne a následně to i v rámci svědkovi důvěryhodnosti vyhodnotí.¹⁰¹

⁹⁹ PINKAVOVÁ, Zdena. *Hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi v civilním řízení*. [online]. *Bulletin advokacie, odborný právní portál* [cit. 2023-2-26]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/hodnoceni-verohodnosti-svedecke-vypovedi-v-civilnim-rizeni>.

¹⁰⁰ MOTYČKA, Petr. *Věrohodnost výpovědi svědka*. [online]. [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/verohodnost-vypovedi-svedka-107106.html>

¹⁰¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 132.

3.1.2.2 Metoda RAVEN

Tato metoda určení okolností, které má soud zjišťovat za účelem hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi vychází z angloamerického systému, avšak její využití najdeme i v našem právním prostředí, jelikož postup hodnocení věrohodnosti není v českém právním systému přesně definován a vychází toliko především z kritérií stanovených judikaturou. Zkratka RAVEN pak značí první písmena anglicky znějících slov, jež k posouzení věrohodnosti napomáhají.

První z nich představuje reputace (angl. *reputation*), kdy určujícím kritériem jsou předchozí zkušenosti s osobou svědka, na základě které lze posoudit pravdivost jejího tvrzení. Jedná se tedy o pověst osoby, jejíž věrohodnost, má-li snížené morální schopnosti projevující se např. sklony k chorobnému lhaní, bude negativně ovlivněna. Druhým vodítkem, jež vyžaduje pozornost, je pak schopnost svědka vidět (angl. *ability to see*), tedy jak svědek vnímal pro rozhodnutí podstatnou skutečnost např. s odkazem na jeho zrakové či sluchové schopnosti. Třetí důležité kritérium reflektuje, do jaké míry bude pro svědka přínosné rozhodnutí ve věci (angl. *vested interest*), tedy soud bude přistupovat rozdílně k zcela nezaujatému svědku a ke svědku, jenž by mohl z výsledku řízení sám profitovat. Čtvrtou složkou metody RAVEN je expertíza (angl. *expertise*), která ukládá soudu, aby zjišťoval odborné znalosti svědka o skutečnostech, k nimž se vyjadřuje. Bude-li např. předmětem svědecké výpovědi popis událostí týkající se zranění způsobených dopravní nehodou, lze větší kredibilitu přisoudit svědkovi, který je vystudovaným lékařem než osobě, která odbornými znalostmi v oboru medicíny nedisponuje. Poslední zkoumané hledisko pak představuje neutralita ve vztahu ke stranám sporu (angl. *neutrality*). Od zájmu svědka na rozhodnutí ve věci (třetí hledisko) se odlišuje tím, že neutrální svědek nesleduje osobní zájem na výsledku řízení, ale i přesto může vypovídat tendenčně (např. z důvodu jeho přátelského vztahu k účastníkovi sporu).¹⁰²

3.1.2.3 Odvozená svědecká výpověď

Výše popsany postup hodnocení svědecké výpovědi se uplatní výlučně u osoby, jež sama svými smysly vnímala skutečnosti důležité pro rozhodnutí ve věci.

¹⁰² ŠÍNOVÁ, Renáta a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-787-3, s. 288.

Situace při hodnocení svědecké výpovědi se však komplikuje, bude-li svědectví získáno tzv. z druhé ruky a vypovídající osoba se o těchto okolnostech dozvěděla zprostředkovaně od jiného a sama jim nebyla osobně přítomna. V takovém případě totiž nelze přihlídnout k výše uvedeným kritériím jako jsou např. schopnost vnímat, pamatovat si či reprodukovat prožité události, a tedy obecná věrohodnost osoby ustupuje do pozadí. Takto získané informace mohou být zkresleny jednak již původcem důkazu, který je svědkovi sdělil a následně pak i jejich prostředníkem, který je u soudu prezentuje. V případě odvozené svědecké výpovědi tedy představuje hlavní riziko pravdomlupnost osoby, od níž důkaz pochází, ale rovněž i schopnost svědka chápat popsanou událost způsobem, jakým mu byla sdělena, bez toho, aniž by ji sám podrobil vlastnímu hodnocení.¹⁰³

Možná míra zkreslenosti popisovaných událostí má bezesporu vliv na hodnotu odvozené svědecké výpovědi, jež je jí v konečném důsledku přisouzena. Ačkoliv ustálená judikatura Nejvyššího nebo Ústavního soudu se jejímu použití podrobně nevěnuje, odkazy na přístup k jejímu hodnocení můžeme nalézt ve vybraných rozsudcích obecných soudů, kdy ty staví v případě kolize přímé svědectví před odvozenou svědeckou výpověď.¹⁰⁴

V souvislosti s odvozenou svědeckou výpovědí je třeba mít na paměti znění § 125 OSŘ, který umožňuje za důkaz použít všechny prostředky, kterými lze zjistit stav věci. Jakkoliv se tedy může jevit použití odvozené svědecké výpovědi coby relevantního důkazu za problematické, zákon ani judikatura její užití nevylučují.

3.2 Hodnocení svědecké výpovědi v odůvodnění rozsudku

Proces hodnocení důkazů je ovládán zásadou volného hodnocení důkazů a tento princip poskytuje soudci do značné míry svobodu v tom, jaké v řízení provedené důkazy bude při rozhodování ve věci posuzovat jako určující. Jediným zákonným požadavkem, který je na soudce v tomto procesu kladen, je užití jeho úvahy jako osoby vzdělané a zkušené, když ten má postupovat tak, aby zhodnotil provedené důkazy jednotlivě, ale i v jejich vzájemné souvislosti. Míra důkazní síly,

¹⁰³ PINKAVOVÁ, Zdena. *Hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi v civilním řízení*. [online]. *Bulletin advokacie, odborný právní portál*. [cit. 2023-2-26]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/hodnoceni-verohodnosti-svedecke-vypovedi-v-civilnim-rozeni>

¹⁰⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 1. 2004, sp. zn. 10 Co 150/2004.

jež je posléze jednotlivým důkazům přisouzena, opět záleží na jeho úvaze, přičemž soudce by měl ovšem přihlídnout ke všemu, co během řízení vyšlo najevo.¹⁰⁵

Jelikož soudce při hodnocení důkazů vychází toliko ze svého subjektivního přesvědčení založeného provedeným dokazováním, je za účelem přezkoumatelnosti rozhodnutí stanoven požadavek na řádné odůvodnění závěru, ke kterému v řízení došel.¹⁰⁶ Z aplikace volné úvahy soudce existují určité výluky, které jsou zakotveny v § 133-136 OSŘ a týkají se hodnocení důkazů v případech existence domněnky, v diskriminačních sporech, zvláštní hodnocení přiměřeného vzorku zboží, hodnocení veřejné listiny, vázanost rozhodnutím o vině a určení výše nároku úvahou soudu, kde je postup při jejich hodnocení coby důkazních prostředků jasně upraven a prostor pro volnou úvahu je tak značně limitován.¹⁰⁷

Řádné odůvodnění rozsudku je taktéž ústavně zakotveným pravidlem ve čl. 36 LZPS, kdy tento požadavek sleduje především soulad zjištěných a v řízení prokázaných skutečností se závěrem, ke kterému soud dospěl. Pokud by závěry učiněné soudem byly v rozporu se zjištěnými skutečnostmi, či by jejich vzájemná souvislost v odůvodnění rozsudku absentovala, vykazovalo by takové rozhodnutí znaky libovůle soudu, což by to pak v konečném důsledku zakládalo porušení výše uvedeného ústavního principu. V písemném vyhotovení rozsudku je soud rovněž povinen se výslovně vypořádat s tím, proč nevzal v potaz zjištění z některých provedených důkazů, tedy z jakého důvodu k nim nepřihlédl.¹⁰⁸ Dále soud musí zhodnotit i důkazy neprovedené a v rozhodnutí vysvětlit, z jakého důvodu nevyhověl všem důkazním návrhům, jelikož v opačném případě by takový postup soudu zakládal existenci tzv. opomenutého důkazu.¹⁰⁹

¹⁰⁵ § 132 OSŘ.

¹⁰⁶ STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, s. 383.

¹⁰⁷ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 132.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 246/2004.

¹⁰⁹ PÚRY, František. Opomenuté důkazy. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právnický slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

Ne všechny rozsudky je však třeba podrobně odůvodnit, výjimku z tohoto ústavního pravidla představuje rozsudek pro uznání, zmeškání či rozsudek, proti němuž není odvolání přípustné nebo proti němuž se účastníci odvolání výslovně vzdali. V těchto specifických případech se soud v odůvodnění rozsudku omezí pouze na stručné uvedení důvodů, pro které tak rozhodl, přičemž své myšlenkové postupy a úvahy nemusí blíže specifikovat.¹¹⁰ Možnost rozsudek vůbec neodůvodnit a bez přesné specifikace úvahy soudu pouze uvést konečný verdikt se mi nejvíce jeví jako zcela správná, když absence řádného odůvodnění zakládá vždy nepřezkoumatelnost rozhodnutí.

Týká-li se tedy konkrétně hodnocení svědecké výpovědi coby důkazního prostředku, postupuje soud v tomto procesu tak, že hodnotí jednak věrohodnost svědecké výpovědi s odkazem na výše uvedená kritéria (vztah svědka k účastníkům, předmětu řízení, jeho schopnosti, zdravotní stav, odborné znalosti atd.) dále pak i její soulad s ostatními v řízení zjištěnými skutečnostmi a provedenými důkazy. Jsou-li mezi svědeckou výpovědí a ostatními důkazy rozpory, nezakládá to automaticky její nevěrohodnost, ale je jí třeba posoudit v kontextu skutkových okolností zjištěných v projednávané věci, jakými jsou např. rozpory v dřívější výpovědi, schopnost zodpovězení kladených dotazů, způsob výpovědi, jakož i již zmiňovaný vztah svědka k věci či osobám zúčastněným na řízení. Všechny tyto aspekty pak v jejich společném hodnocení napomáhají soudci zhodnotit pravdivost svědkových tvrzení a určit tak, zda k jeho výpovědi při rozhodování ve věci přihlédne či ji zhodnotí jako nevěrohodnou.¹¹¹

Je nutné též zohlednit např. časový odstup mezi výpovědí svědka a předmětnou událostí, jelikož s ohledem na delší časovou prodlevu může svědek některé dílčí detaily opomenout, což však v konečném důsledku nevede k určení jeho nevěrohodnosti, ale vypovídá to spíše o jeho snížených paměťových schopnostech, vyjadřuje-li se ten k událostem starým např. několik let. Pokud však soud v procesu hodnocení důkazů dojde k závěru, že věrohodnost svědka je

¹¹⁰ § 157 odst. 3, 4 OSŘ.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2906/2006.

skutečně narušena, bude tato výpověď posouzena jako součást důkazního řetězce bez toho, aniž by jí byla přisuzována rozhodující váha.¹¹²

¹¹² MOTYČKA, Petr. *Věrohodnost výpovědi svědka*. [online]. [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/verohodnost-vypovedi-svedka-107106.html>.

4 Zvláštní situace při výslechu svědka

Celý proces výslechu svědka tak, jak je popsán v předchozích kapitolách, tedy od okamžiku předvolání, přes samotný výslech soudem, až po konečné zhodnocení získaného svědectví, reprezentuje nejčastější způsob provedení tohoto procesního úkonu. Je však třeba vzít v potaz i situace, kdy není dost možné či účelné tento typický způsob výslechu zachovat, a naopak je nutné jej s ohledem na specifické okolnosti modifikovat. Zvláštnosti, které mají za následek odchylku od běžného postupu při výslechu svědka, mohou spočívat jednak na straně soudu (např. je třeba provést výslech svědka dožádaným orgánem z důvodu časových možností svědka) nebo i na straně svědka samotného (např. svědek je cizincem a jeho výslech se uskuteční za účasti tlumočnicka). Nastínění nejčastějších situací, kdy dochází k pozměnění postupu při výslechu svědka, je obsahem následujících podkapitol.¹¹³

4.1 Výslech svědka mimo jednání soudu

Soud, jenž řízení vede a ve věci činí konečné rozhodnutí, je zásadně jediným oprávněným orgánem, který může při jednání činit za tímto účelem procesní úkony, především pak dokazování, kam řadíme i výslech příslušných osob.¹¹⁴ Tento požadavek v zákoně zakotvený v § 122 OSŘ vyjadřuje zásadu přímosti, dle které má v řízení rozhodovat soud, který sám bezprostředně provedl důkazy, o něž se v procesu rozhodování opírá. Aby však byla stejnou měrou zachována i práva účastníků, na zásadu přímosti jsou navázány další v řízení před soudem akcentované zásady, a sice veřejnosti a ústnosti, které garantují účastníkům právo na osobní účast při provádění dokazování, jakož i právo vyjádřit se k provedeným důkazům. Smyslem těchto zásad je objektivita a nezávislost soudního rozhodování, stejně jako garantování práva účastníků řízení na vyjádření k provedeným důkazům. Nerespektováním těchto práv by došlo k porušení ústavních podmínek spravedlivého procesu v čl. 36 LZPS.¹¹⁵ Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že zákon i judikatura vyžadují provázanost mezi soudem, u něž řízení probíhá, a procesem

¹¹³ V rámci této kapitoly budu čerpat informace kromě zákonných ustanovení a judikatury taktéž z mých vlastních poznatků získaných v rámci právní praxe účastí u soudních jednání.

¹¹⁴ § 122 odst. 1 OSŘ.

¹¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.1996, sp. zn. III. ÚS 113/96.

dokazování jako prostředkem ke zjištění skutečnosti pro rozhodnutí důležitých, kdy soud, jež důkazy neprovedl, není jednoduše oprávněn je hodnotit.¹¹⁶

Jak je však u pravidel zvykem, i v tomto případě z něj existují určité výjimky. Hodí se však v této souvislosti uvést, že k použití těchto výjimek se v řízení přistupuje ojediněle, za sledování procesní zásady hospodárnosti, kdy provedení určitého procesního úkonu před soudem při jednání by bylo neúměrně nákladné (např. výslech svědka cizince, který by se musel dopravit do České republiky) či obtížné (výslech svědka tělesně postiženého, který není schopen dopravy do budovy soudu, výslech svědka s nepříznivým vývojem jeho zdravotního stavu). Výjimku ze zásady bezprostřednosti představuje především výslech svědka před zahájením řízení, výslech provedený dožádaným orgánem či skrze videokonferenční zařízení.

4.1.1 Před zahájením řízení

Výslech svědka lze realizovat i před samotným zahájením řízení o věci samé před soudem, a to pouze na návrh a za předpokladu existence důvodné obavy, že by v budoucnu již nebylo možné výslech takové osoby provést vůbec nebo jen s velkými obtížemi.¹¹⁷ Takovým způsobem dojde k zajištění důkazu, který má v budoucím řízení význam pro rozhodování o věci, k iniciování jeho provedení jsou pak oprávněni účastníci tohoto budoucího řízení, kteří v návrhu vylicí skutečnosti tvořící předmět dokazování s odůvodněním. Bude-li návrh na vyslechnutí svědka shledán jako důvodný, provede tento předčasný výslech výhradně předseda senátu soudu, který by byl příslušný k řízení ve věci. Pokud to umožňuje povaha věci, bude účastníkům řízení umožněno, aby se tohoto procesního úkonu mohli zúčastnit za účelem zachování jejich ústavně zaručených procesních práv.¹¹⁸ Pravděpodobně nejtypičtější případ, kdy bude přistoupeno k výslechu svědka před zahájením samotného řízení, představuje situace, kdy s ohledem na špatný zdravotní stav svědka a nepříznivou prognózu jeho dalšího vývoje lze očekávat, že by se ten nemohl soudního řízení zúčastnit (resp. mohl by do doby jeho zahájení zemřít).

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.1996, sp. zn. III. ÚS 113/96.

¹¹⁷ § 78 odst. 1 OSŘ.

¹¹⁸ § 78 odst. 2, 3 OSŘ.

Stejným způsobem by se postupovalo i v případě, kdy by byla potřeba slyšet k věci svědka – cizince, který však plánuje nenávratně opustit Českou republiku.

4.1.2 Dožádaným orgánem a mimo budovu soudu

Výslech svědka prostřednictvím dožádaného soudu zasahuje do akcentované zásady přímosti, jelikož na jeho podkladě je osoba vyslýchána jiným soudem než tím, který bude v řízení rozhodovat, což je i jeden z důvodů jeho méně častého použití. Ačkoliv využití tohoto institutu je v dnešní době spíše výjimečnou záležitostí, vyskytnou se přeci jen situace, kdy je provedení tohoto procesního úkonu opodstatněné. Využitím dožádání se sleduje především hledisko hospodárnosti, kdy úkony, které by příslušný soud mohl provést jen s obtížemi, se zvýšenými či neúčelnými náklady nebo vůbec, provede na dožádání jiný soud, kterým je vždy soud okresní.¹¹⁹

Při hodnocení důvodnosti institutu dožádání by se však soudci neměli uchýlovat k jeho nadužívání jen proto, že např. předmětný svědek či znalec mají trvalé bydliště vzdálené od procesního soudu.¹²⁰ Soudce, který věc projednává a rozhoduje má jednak tu výhodu dobré orientace v projednávaném případě, ale zároveň s ohledem na charakter důkazu svědeckou výpovědí je schopen posuzovat i reakci vyslýchávaného, jeho gesta, mimiku a další nepřenositelné prvky, na základě nichž si vytváří obraz o jeho věrohodnosti. Soudce ve věci rozhodující by tedy měl vyvinout úsilí, aby výslech svědka mohl provést sám, a pouze vyvstanou-li nepřekonatelné obtíže, které by mu to znemožňovaly, požádat o jeho provedení dožádaný soud.¹²¹

Administrativní postup pro realizaci dožádání není jinak složitý, dožádanému soudu je zaslán (nejčastěji datovou schránkou) přípis obsahující popis dožadovaného úkonu společně s žádostí o jeho provedení. V případě žádosti o provedení výslechu svědka bude taktéž předmětná žádost obsahovat konkrétně formulované dotazy. Ve složitějších případech je poskytnut dožádanému soudu spis

¹¹⁹ § 39 OSŘ.

¹²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2000, sp. zn. III. ÚS 238/2000.

¹²¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha I: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 978-80-7598-366-4, § 39.

či jeho část k nastudování za účelem přípravy. Je vhodné, aby mezi soudcem dožádaným a dožadujícím probíhala i méně formální komunikace např. telefonicky či e-mailem, aby došlo k provedení úkonu co nejdříve. Jakkoliv méně formálním se může provedení výslechu svědka dožádaným orgánem jevit, musí být i v tomto případě zachováno ústavně zaručené právo účastníků aktivně participovat na jeho provedení, a za tímto účelem musí být tyto osoby i s předstihem o jeho provedení vyrozuměny. O průběhu dožádání je následně sepsán protokol nebo pořízen zvukový záznam, který se stává součástí soudního spisu, kdy výsledky dožádaného úkonu budou sděleny i při jednání procesního soudu.¹²²

Odborný názor na hodnocení takového důkazu jako zásadního pro rozhodnutí ve věci je dlouhodobě konstantní, když Nejvyšší soud se k této problematice opakovaně vyjádřil v tom smyslu, že mají-li být z výslechu svědka zjištěny sporné skutečnosti významné pro výsledek sporu, nemůže provedení tohoto úkonu skrze dožádaný soud vést k jejich spolehlivému zjištění. Jak bylo uvedeno výše, dožádaný soud jednak nedisponuje celkovým kontextem případu a rovněž absence všech neverbálních projevů svědka v protokolu má za následek necelistvost tohoto úkonu a v konečném důsledku je oslabena schopnost procesního soudu zhodnotit věrohodnost takového důkazu. Proto judikatura vrcholných soudů dlouhodobě prezentuje názor, že takto provedený výslech svědka nelze hodnotit jako dostačující a klíčový důkaz pro posouzení věci.¹²³

Kromě vnitrostátních účinků přesahuje institut dožádání i hranice České republiky. Za účelem spolupráce soudů členských států EU v procesu dokazování v občanských nebo obchodních věcech je totiž možné jej využít i v cizině. Na podkladě nařízení Rady EU 1206/2001 s účinností od 1. 1. 2014 dochází k realizaci přímého styku mezi soudy členských států, která může mít dvě podoby. Jednou z možností je provedení procesního úkonu (např. výslechu svědka) dožádaným soudem v cizině za možné účasti pracovníka procesního soudu a samozřejmě i účastníků řízení, mají-li o to zájem. Druhý způsob umožňuje provedení

¹²² Tamtéž, § 39.

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 21 Cdo 4132/2018.

dožadovaného úkonu v cizině přímo procesním soudem, přičemž je k tomuto třeba předchozího souhlasu orgánu cizího státu.¹²⁴

Vezmeme-li do úvahy, že výslech svědka je realizovaný dožádaným soudem, je zřejmé, že provedení tohoto úkonu probíhá mimo budovu procesního soudu. Při soudním řízení se však rovněž může vyskytnout situace, kdy i procesní soud bude muset přistoupit k provedení úkonu mimo soudní jednání, nejčastěji z důvodu obtížné možnosti provést jej přímo při jednání. V takovém případě je oprávněn k jeho provedení výhradně předseda senátu, a to z pověření senátu.¹²⁵ Příkladem lze demonstrovat situace, za kterých je vhodné či dokonce nevyhnutelné místo provedení výslechu takto změnit.

Značné obtíže s sebou nese např. výslech svědka s mentálním či fyzickým postižením, potřebuje-li soud opatřit svědectví od osoby takto limitované, je na místě, aby se pověřený předseda senátu za takovou osobou sám dostavil do místa jejího pobytu (např. do léčebného zařízení) a tam provedl její výslech, jelikož dostavení se do budovy soudu nelze na takové osobě s ohledem na její hendikep požadovat. Stejně by se postupovalo i v případě nutnosti výslechu svědka pobývajícího ve výkonu trestu odnětí svobody, kdy s ohledem na šetření nákladů i organizaci spojenou s eskortou odsouzeného se jeví jako hospodárnější to, že předseda senátu toho k věci vyslechne ve výslechové místnosti ve věznici.¹²⁶ Obdobně jako v případě výslechu svědka prostřednictvím dožádaného orgánu, i při provádění úkonů mimo jednání soudu musí být respektováno právo účastníků (popř. jejich právních zástupců) na zúčastnění se tohoto úkonu.

4.1.3 Prostřednictvím videokonferenčního zařízení

V důsledku stále se rozvíjející elektronizace justice byl do občanského soudního řádu novelou z roku 2017 zakotven institut provedení úkonu

¹²⁴ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6, s. 121.

¹²⁵ § 122 odst. 2 OSŘ.

¹²⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II; podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 122.

prostřednictvím videokonferenčního zařízení.¹²⁷ Nespornou výhodou využití tohoto technologického prostředku je především zjednodušení a zrychlení realizace úkonů, které by jinak musely být složitě prováděny skrze dožádání např. mezi cizími zeměmi a své místo nachází nejčastěji v procesu dokazování. Toto dálkové provedení umožňuje bezprostřední komunikaci mezi soudem a vyslychanou osobou (např. žije-li ta v zahraničí) bez toho, aniž by vznikaly náklady na její dopravu k soudnímu jednání, a do značné míry tak nahrazuje výše popsany institut dožádání. Aplikace tohoto prostředku zjednodušuje i dodržení zásady přímosti soudního řízení, když účastníkům řízení, potažmo jejich právní zástupcům, je dána možnost klást doplňující dotazy a reagovat na vyjádření svědka. Výhodu možnosti vzdálené komunikace ocenily soudy i v době pandemie COVID-19, kdy za účelem zachování hygienických norem se její využití jeví jako nejúčelnější řešení. Lze tedy obecně uzavřít, že soud nejdříve zhodnotí, zda nemůže výslech svědka realizovat sám, a pokud dojde k závěru, že toto možné není, bude se snažit o provedení tohoto úkonu skrze videokonferenční zařízení. Až jako poslední možnost se s ohledem na vše výše uvedené jeví užití institutu dožádání.¹²⁸

Navrhnout provedení úkonu – výslechu svědka skrze videokonferenční zařízení je oprávněn jednak sám účastník řízení, ale i soud, shledá-li to za účelné.¹²⁹ Samotný výslech pak probíhá téměř shodným způsobem jako by byl vyslychaný přítomen osobně u soudu. Nutností je samozřejmě jeho řádné předvolání obsahující informace o čase, kdy se má ke konferenci připojit. Dále následuje standartní postup – ověření totožnosti vyslychané osoby, a to buď pověřeným zaměstnancem soudu či např. pracovníkem věznice, je-li vyslychaná osoba ve výkonu trestu odnětí svobody, nebo jiného zařízení. Osoba ověřující totožnost je přítomna na místě úkonu po celou dobu až do jeho skončení. Následuje poučení vyslychané osoby předsedou senátu, a to jednak ve standartní formě o následcích křivé výpovědi atp., ale rovněž i o tom, jakým způsobem bude úkon proveden. Poté je přistoupeno již

¹²⁷ Technické zařízení umožňující současný přenos zvukového a obrazového záznamu na dvě a více míst. Viz SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9, s. 432-433.

¹²⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 102a.

¹²⁹ § 102 odst. 1 OSŘ.

k samotnému výslechu obsahující část monologickou i dialogickou. Při videokonferenci je vždy obligatorně pořizován obrazový a zvukový záznam, který se stává součástí spisu.¹³⁰

4.2 Zvláštnosti v osobě svědka

Výše popsané zvláštní situace při výslechu svědka byly odůvodněny především specifickými organizačními požadavky jeho provedení, dalo by se je rovněž hodnotit jako zvláštnosti dané na straně soudu. Požadavek na odlišný způsob provedení tohoto procesního úkonu však může být dán i přímo osobou svědka, kdy např. s ohledem na její věk, zdravotní stav či jazykovou bariéru je třeba její výslech provést za jiných podmínek, než je běžné. U těchto osob je vyžadován citlivější přístup ze strany soudu, a i stran hodnocení tohoto procesního úkonu jako relevantního je třeba vzít jejich stav do úvahy.

4.2.1 Výslech dítěte

V civilním soudním řízení není neobvyklé, aby soud požadoval podání svědectví od osoby, která nedosáhla plné zletilosti, tedy před dovršením jejího osmnáctého roku věku.¹³¹ Typicky se tato potřeba vyskytuje v opatrovnických sporech, které se nezletilých dětí přímo dotýkají a za tímto účelem je jim zaručeno právo být k věci slyšen. Zvýšená ochrana při výslechu dětí je pak garantována především Úmluvou o právech dítěte¹³², konkrétně čl. 12 odst. 1 poskytuje dětem, které jsou již s ohledem na jejich věk a rozumovou vyspělost schopny samostatně formulovat názory, záruku na vyjádření se o všech záležitostech, které se jich dotýkají, jakož i požadavek, aby soud těmto jejich názorům věnoval patřičnou pozornost. Tímto způsobem se stávají děti součástí řízení, do něhož svými vyjádřeními aktivně zasahují a taktéž jej do značné míry mohou ovlivnit tak, aby byl zajištěn jejich nejlepší zájem. Participační práva dítěte zahrnují však kromě již zmiňovaného práva na vyjádření i právo být informován o průběhu řízení, jeho podstatě či dopadech na jeho život. Procesní zakotvení participačních práv dítěte na

¹³⁰ PŘIDAL, Ondřej. § 102a [Využití videokonferenčního zařízení]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-828-3, s. 511.

¹³¹ § 30 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹³² Sdělení č. 104/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte.

poli českých právních předpisů představuje např. § 100 odst. 3 OSŘ, více tuto problematiku rozvíjí zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Hmotněprávní zakotvení pak lze nalézt v ustanovení § 867 NOZ, jakož i v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Jelikož nezletilé dítě není plně svéprávné, nemůže před soudem vystupovat a činit procesní úkony samo. Ústavní soud opakovaně judikoval, že v případě nezletilých dětí je nutné jim zajistit dostatečnou ochranu v řízení, kterého se účastní (buď prostřednictvím zákonného zástupce, není-li v řízení konflikt zájmů, nebo za účasti orgánu sociálně právní ochrany dětí), kdy za účasti těchto osob rovněž probíhá komunikace mezi nezletilým a soudem. To samozřejmě nebrání tomu, aby i samo nezletilé dítě bylo aktivně zapojeno do řízení, avšak prizmatem současné judikatury a soudní praxe může být aktivní participace vyžadována od dětí starších 16 let, u dětí mladších je třeba vždy třeba zohlednit jejich rozumovou a volní vyspělost. Toto se nedotýká participačních práv nezletilých dětí, k jejich dodržování je soud povinen vždy, a to od hranice 12 let věku.¹³³

Právo dítěte na vyjádření se v řízení je však omezeno věkovou hranicí. Obecně se má za to, že dítě starší dvanácti let¹³⁴ vykazuje schopnost jemu sdělované informace přijmout, vytvořit si na ně názor a ten pak samostatně formulovat. I přesto, že je věková hranice v zákoně stanovena, jedná se o vyvratitelnou právní domněnku, kdy budou-li zjištěny soudem naznačovat, že dítě, které této věkové hranice nedosáhlo, oplývá dostatečnou rozumovou úrovní a schopností své názory samostatně formulovat, nebrání to soudu v tom, aby v řízení věnoval pozornost i takovému svědectví. U dětí v nižším věku než 12 let jsou však z jejich výslechu téměř úplně odstraněny formalismy a tento úkon probíhá spíše jako neformální pohovor s dítětem, které vede příslušný pracovník orgánu sociálně-právní ochrany mimo jednání soudu, protože návštěva soudu by mohla pro dítě představovat zbytečnou zátěž a stresující zážitek. Ne ve všech případech bude účelné výslech dítěte provést, soud musí vždy zkoumat hledisko věku dítěte jakož i specifické okolnosti posuzovaného případu. Právě u dětí mladších 12 let, u nichž nelze s ohledem na jejich rozumovou vyspělost předpokládat, že by byly schopny se k

¹³³ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14.

¹³⁴ § 867 odst. 2 NOZ.

věci srozumitelně vyjádřit, je velmi časté, že soud namísto provedení výslechu takového dítěte, požádá o zprávu orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který s dítětem vedlo neformální pohovor.¹³⁵

U dětí starších dvanácti let by měl už soud zjišťovat názor dítěte přímo. I v případě překročení zákonné hranice dvanácti let je však kladen důraz na zachování citlivého přístupu ze strany soudce, jenž by měl oplývat vyšší mírou empatie a shovívavosti, zkoumá se též neverbální komunikace, jelikož děti se často vyjádří dostatečně i bez použití slov. Osoba, která pohovor s dítětem vede, ať je to sociální pracovník či přímo soudce, musí vzít do úvahy, že dítě je snadněji ovlivnitelné a manipulovatelné, a jím podaná výpověď může být ovlivněna jinou osobou, i to je vyslychající povinen odhalit. Hrát roli může i strach dítěte o to, aby neztratilo přízeň rodiče v případě, kdy uvede něco v jeho neprospěch.¹³⁶

Výslech dítěte je složitou disciplínou a aby byl tento procesní úkon splnil svůj účel, je třeba upravit podmínky při jeho provedení tak, aby se vyslychané dítě cítilo co možná nejpříjemněji a nejbezpečněji. Za tímto účelem poskytuje zákon soudu možnost provést výslech bez přítomnosti dalších osob, zejména rodičů, jiných zákonných zástupců či kolizního opatrovníka, kdy tyto osoby mohou v dítěti vzbuzovat obavy a stres. Rovněž prostředí jednací síně může na dítě působit neosobně a nahánět mu strach. Proto je v případě výslechu nezletilých vhodné provést jej mimo jednání soudu např. v kanceláři soudce, speciálně upravené místnosti, či v prostředí dítěti známém, např. v jeho školním zařízení.¹³⁷ Zákon též na podkladě ustanovení § 100 odst. 3 OSŘ umožňuje, aby dítě při výslechu doprovázel důvěrník, pokud o to dítě požádá.¹³⁸ Tento institut byl do OSŘ vpraven z důvodu, že přítomnost osoby, kterou dítě zná a důvěřuje jí, na něj může mít pozitivní vliv a podpoří též ochotu dítěte s vyslychajícím spolupracovat. Důvěrníka

¹³⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana, Dítě v rodičovském konfliktu. [online]. Leges, 2019, [cit. 2023-3-5]. Převzato z CODEXIS®. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT116087?dokumentVyraz=D%C3%ADt%C4%99+v+rodičovském+konfliktu&hash=match-0#match-0>.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2018 sp. zn. II. ÚS 2866/17-2.

¹³⁸ Důvěrníkem může být např. kamarád dítěte, jeho učitel atp.

lze z úkonu vyloučit pouze za předpokladu, mařil-li by ten účel výslechu. O právu zvolit si důvěrníka musí být nezletilý poučen.¹³⁹

Před samotným výslechem bude dítě poučeno o tom, co je předmětem výslechu, jaký cíl řízení sleduje, o právu odeprít výpověď a je-li dítě starší 15 let, tak i o trestních následcích křivé výpovědi. Soudce však musí vždy zvolit vhodnou formu komunikace tak, aby dítě informacím porozumělo, a to s ohledem na jeho rozumovou vyspělost. Před započítím výslechu by měl soudce dítěti též sdělit, že jeho názor představuje pouze jeden z podkladů pro rozhodnutí a že tento výslech je spíše prostředkem ke sdělení jeho přání a názorů, aby dítě necítilo břímě odpovědnosti za výsledek řízení.¹⁴⁰ Tento postoj je dlouhodobě podporován i judikaturou, která se v otázce vlivu přání dítěte na konečné rozhodování vyslovila v tom smyslu, že soud jej má zohlednit, nikoliv však bez dalšího respektovat.¹⁴¹ Výhodou osobního setkání soudce s dítětem je pak kromě zjištění předmětných informací i to, že soudce sám vnímá, v jakém rozpoložení se dítě nachází a do jaké míry ho události a samotné řízení ovlivňují.¹⁴²

Samotný výslech pak probíhá obvyklým způsobem, kdy je nejdříve dítěti poskytnut prostor, aby se samo vlastními slovy vyjádřilo k tomu, co svými smysly vnímalo, načež soudce klade v případě potřeby dítěti doplňující dotazy. Tento proces by neměl trvat moc dlouho, jelikož schopnost dětí udržet pozornost a koncentrovat se je oproti dospělým značně snížena. Odlišně od výslechu dospělé osoby se v případě dětí přistupuje i k hodnocení získaných informací. Zde je třeba vzít v potaz, že právě nízký věk dítěte má za následek i rozdílné schopnosti ve vnímání a reprodukci předmětných událostí. Dítě bude spíše tíhnout k fabulaci určitých situací, snadněji přehlédne důležité detaily, nebude chápat kontext událostí, čímž bude ovlivněna i samotná reprodukce. Důležitou roli budou pak více

¹³⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 100.

¹⁴⁰ TOMEŠOVÁ, Jana. Výslech dítěte v soudním řízení, 2020. *Právní prostor | Informační web nejen pro právníky* [online]. Copyright © 1999 [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vyslech-ditete-v-soudnim-řízení#note-10>.

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.

¹⁴² ROGALEWICZOVÁ, Romana. Možnosti aktivního zapojení dítěte do řízení. [online]. *Právní rozhledy*, 2018, č. 8, s. 267-275, [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhbpxa4s7hbpxgxzsgy3q>.

než u dospělého hrát i paměťové schopnosti jedince, kdy je spíše možné, že plynutím času bude dítě důležité detaily snadněji opomínat a nahrazovat je vlastní fantazií. Při zjišťování názoru nezletilého je taktéž velice důležité, především jedná-li se o opatrovnická řízení, vzít do úvahy snadnější ovlivnitelnost dítěte, kdy dítě možnou manipulaci rodičů nerozpozná a následně může, byť i nevědomky, prezentovat názor jednoho z nich bez toho, aniž by sám soudu sdělil svá přání a pohled na věc.

Závěrem lze problematiku zjišťování informací od dítěte shrnout s tím, že klíčovou roli v tomto procesu hraje jednak přístup, jakým bude s dítětem nakládáno, dále pak trpělivost a empatie vyslychajícího, jakož i jeho schopnosti kriticky posoudit míru věrohodnosti této výpovědi s ohledem na kontext posuzovaného případu i vztahu dítěte k účastníkům řízení.

4.2.2 Výslech cizince

Za jinou odchylku od standartního provedení důkazu výslechem svědka lze uvést podání svědectví osobou, jejíž mateřský jazyk je odlišný od jazyka, v němž je vedeno soudní řízení. V mezích českého civilního procesu lze tedy zhodnotit jako cizince toho, kdo neovládá český jazyk. Ačkoliv právní úprava je co do provedení procesních úkonů v případě cizojazyčného účastníka poměrně konkrétní, opírající se rovněž o širokou škálu judikatury a ústavní zásady, na přístup k cizojazyčné osobě v postavení svědka zákon nepamatuje. Z důvodu absence konkrétní právní úpravy se tedy budu v rámci této problematiky analogicky opírat toliko o zákonná ustanovení týkající se právě výslechu cizince – účastníka¹⁴³ a rovněž ústavně zaručeného práva na tlumočníka.¹⁴⁴

Z důvodu jazykové bariéry je třeba při výslechu cizojazyčného svědka obdobně jako v případě účastníka řízení, provést tento výslech v kooperaci se soudním tlumočnickem.¹⁴⁵ Již v rámci předvolání svědka by měl soudce prvotně zkoumat, zda jsou jazykové schopnosti svědka takové, aby byl schopen všemu porozumět. Vystane-li tedy potřeba k věci vyslechnout např. osobu s cizím státním občanstvím, ale dlouhodobě žijící a pracující na území České republiky, je

¹⁴³ § 18 odst. 2 OSŘ.

¹⁴⁴ čl. 37 odst. 4 LZPS.

¹⁴⁵ § 7 zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.

možné předpokládat, že tato bude rovněž schopná komunikovat v českém jazyce. Tato skutečnost může taktéž vyplývat z obsahu soudního spisu. Tuto úvahu soudu je pak třeba ověřit při samotném jednání, kdy se soudce takové osoby dotáže na její jazykové znalosti a v případě, že ta ověří schopnost běžné komunikace, provede i její výslech. Pokud však předseda senátu jazykové schopnosti svědka shledá jako nedostatečné, zajistí za tímto účelem tlumočnicka, jenž její svědeckou výpověď přeloží. Navrhne-li výslech cizojazyčného svědka přímo účastník řízení, je pak v jeho gesci soud upozornit na skutečnost, že jazykové schopnosti svědka jsou omezeny a za tímto účelem požádat o ustanovení soudního tlumočnicka nebo jej i z vlastní iniciativy zajistit.

Samotný výslech cizojazyčné osoby proběhne způsobem, kdy za přítomnosti tlumočnicka ta nejprve vypoví obdobně jako svědek česky mluvící o všem, co svými smysly vnímala, a následně odpoví na jemu kladené dotazy. Tlumočnick je povinen překládat obsah svědecké výpovědi správně a přesně, v opačném případě by se mohl dopustit trestného činu křivého tlumočení.¹⁴⁶

Týká-li se pak nákladů vzniklých v souvislosti s tlumočením (tzv. tlumočné), § 141 OSŘ stanoví, že tyto jsou hrazeny státem, který má však podle výsledku řízení právo na jejich náhradu. Z povinnosti hradit náklady spojené s tlumočením však může být účastník řízení vyňat, byl-li osvobozen od soudních poplatků, nebo uplatňoval-li ten ústavně zakotvené právo na mateřský jazyk dle čl. 37 odst. 4 LZPS. Osvobození od tlumočeného se však týká jen případů, kdy je tlumočeno přímo účastníku řízení, ne již nákladů vzniklých při tlumočení výpovědi svědka či překladu listinného důkazu v cizím jazyce.¹⁴⁷

4.2.3 Výslech osob se sníženou schopností reprodukce

Stejně jako v případě nezletilých dětí (viz. kapitola 4.2.1), i u jiných skupin osob je na místě provedení jejich výslechu za specifických podmínek, kdy je třeba zvolit citlivější přístup zohledňující především jejich zdravotní stav či pokročilý věk. Vlivem těchto faktorů může být značně snížena jednak paměťová kapacita

¹⁴⁶ § 347 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁴⁷ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5, § 126.

takových osob, jakož i schopnost prožité události správně reprodukovat, což by mělo být zohledněno i při hodnocení jejich věrohodnosti. V rámci této podkapitoly bych se tedy ráda zaměřila nejdříve na odlišný způsob provedení výslechu u osob zdravotně indisponovaných (a to jak fyzicky, tak mentálně) a následně u osob staršího věku, jejichž schopnost reprodukce je snížena.

Zvažuje-li soud předvolání svědka, musí primárně zkoumat, zda bude mít jeho svědectví informativní hodnotu. V případě, že se nabízí získání svědectví např. od osoby zdravotně postižené či v pokročilém věku, je vhodné předem zjistit od účastníků řízení či jejich zástupců, zda je reálné, aby taková osoba soudu poskytla relevantní svědectví a sdělila pro řízení podstatné informace. Pokud by totiž o relevanci svědectví vyvstaly pochybnosti, svědek by pouze vypovídal o tom, co je již soudu známo či by se jinak výslech nejevil jako nutný, může od něho být s ohledem na možné komplikace při jeho provedení i upuštěno.¹⁴⁸ V případě, že by provedení výslechu soud považoval za účelné, musí vzít na vědomí, že k takovým osobám je třeba chovat se obzvlášť ohleduplně, šetřit jejich zdraví a psychiku, doplňující dotazy klást s trpělivostí a jejich znění modifikovat tak, aby jim tyto osoby snáz porozuměly.

V případě osob fyzicky hendikepovaných představuje často hlavní a jedinou překážku uzpůsobení soudních budov neumožňující bezbariérový přístup. Brání-li tedy tělesně postiženým osobám jejich hendikep v pohybu, není možné po nich spravedlivě požadovat osobní dostavení se k soudnímu jednání, zvláště pokud by jim vznikly v souvislosti s tím neúměrné obtíže spojené s např. dopravou či doprovodem. Z tohoto důvodu je tedy vhodné, vyskytne-li se potřeba vyslechnout svědka na vozíku či dokonce upoutaného k lůžku, provést tento procesní úkon buďto vzdáleně prostřednictvím videokonferenčního zařízení, kdy se za osobou dostaví pověřený zaměstnanec soudu (asistent, vyšší soudní úředník, justiční čekatel) a zorganizuje provedení výslechu svědka. Nebo přichází do úvahy druhá varianta pro případ, kdy by předseda senátu sám chtěl svědka k věci vyslechnout a osobně se s ním setkat, aby tak učinil mimo soudní jednání a za svědkem se za účelem provedení důkazu dostavil.¹⁴⁹ Je-li svědek limitován v pohybu, ať už z jakéhokoliv

¹⁴⁸ Tamtéž, § 126.

¹⁴⁹ § 122 odst. 2 OSŘ.

důvodu (např. je po provedeném zákroku dlouhodobě hospitalizován za účelem rekonvalescence v nemocnici, je po úrazu na invalidním vozíku atp.) a současně toto jeho omezení nemá žádný vliv na jeho schopnost vnímání a reprodukce (jeho duševní stav je v normě), nemusí být zvláštnímu zkoumání podrobena ani jeho věrohodnost. Jedinou komplikací tedy při výslechu takové osoby hraje právě již zmíněný tělesný hendikep, kdy v případě soudních budov, které nemají bezbariérový přístup je třeba provést tento procesní úkon výše popsáním způsobem.

Opačně by se však postupovalo u výslechu osoby, která je sice tělesně zdráva, avšak trpí duševní poruchou, která může mít za následek snížení vnímání i reprodukce. Nejsou-li tyto osoby hospitalizovány v nemocničním zařízení a nejsou-li současně i tělesně postiženy, zpravidla budou i schopny se samy k soudu osobně dostavit. Hodnota získaného svědectví již však může být s ohledem na jejich duševní schopnosti diskutabilní. Pokud není tato osoba zbavena svéprávnosti, může být samozřejmě považována za hodnověrného svědka. Samotná diagnóza totiž ze svědka nečiní automaticky nedůvěryhodného člověka, protože např. sociální úzkost, posttraumatická stresová porucha, deprese, nespavost a jiné psychiatrické obtíže nemají toliko vliv na schopnost vnímání. Např. osoba, která trpí nespavostí a užívá antidepresiva, může poskytnout svědectví o situaci, jíž byla sama přítomna a vnímala ji vlastními smysly (matka účastníka řízení může vypovídat o tom, jakým způsobem ten realizuje péči o své nezletilé dítě). V tomto případě by mohla být hodnověrnost takového svědectví snížena spíše vztahem k účastníku řízení než onou nemocí.¹⁵⁰

Jinak je tomu však u osob, které jsou diagnostikovány přímo s poruchami majícími vliv na jejich vědomí (např. psychózy, těžká demence, schizofrenie atp.), kde je třeba vzít primárně v potaz, zda předmět projednání souvisí s danou nemocí či nikoliv. V případě, že ano, je svědectví zpravidla nepoužitelné, a to i s rizikem, že může být pravdivé (např. svědek – osoba trpící stařeckou demencí bude přítomna uzavření dědické smlouvy mezi jinými dvěma osobami, avšak s ohledem na její diagnózu nebude možné určit, zda v době předmětné události okolnosti jejího

¹⁵⁰ HÖSCHL, Cyril. *Může pacient se schizofrenií být hodnověrným svědkem?* [online]. *Reflex* 26/2021, str. 6 [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: <http://www.hoschl.cz/?text=6742&lang=cz>.

uzavření vnímala či si je domyslela). Takto duševně postiženou osobu pak nelze považovat za plnohodnotného svědka.¹⁵¹

Pokud není svědek na svéprávnosti omezen, není důvod nepředpokládat, že by u něj byly významným způsobem sníženy reprodukční schopnosti a ten by nebyl sto podat relevantní svědectví. V případě pochybností o skutečném psychickém stavu svědka, jakož i jeho schopnostech a ochotě se pravdivě vyjádřit o prožitých událostech, je na místě nechat zpracovat znalecký posudek z oboru psychiatrie, kde znalec odpoví na dotazy, do jaké míry je tento schopen vnímat a reprodukovat prožité události, případně, zda má na něho v souvislosti s tímto vliv jeho duševní stav.¹⁵² Závěrem lze tedy shrnout, že ne v případě každé duševní poruchy nebo nepříznivého psychického stavu je vyloučena schopnost osoby podat k věci relevantní svědectví a nelze proto všechny tyto osoby paušalizovat jako nevěrohodné. Vždy je třeba posuzovat každý případ individuálně a v případě pochybností využít institut odborného znaleckého zkoumání.

Hledisko věku je třeba vzít do úvahy kromě nezletilých dětí i u osob starších, jelikož plynutím času dochází k postupnému zhoršení paměti a vnímání. Samozřejmě ne všechny osoby v pokročilém věku lze obecně vnímat jako méně způsobilé a hodnověrné svědky, ale je na místě si u každé z nich ověřit její paměťové a reprodukční schopnosti, které se s přibývajícím věkem snižují. Schopnost vnímání bude jednak oslabena v důsledku stárnutí smyslových orgánů (to povede např. ke zhoršení zraku či sluchu), ale vlivem vysokého věku lze očekávat i zhoršení reakcí a chápání věcí v souvislostech, což může rovněž negativně dopadat na konečnou reprodukci určité události. Z tohoto důvodu by měl soud při výslechu takového svědka více dbát na podrobné ověřování za účelem zjištění paměťových schopností jedince tak, aby zabránil uvádění zkreslených či zavádějících informací (např. dotázaním se na to, co svědek dělal týden před předmětnou událostí). Starší osoby stejně jako nezletilé děti podléhají častěji manipulaci druhých osob a mohou být snáze ovlivnitelní.

¹⁵¹ HÖSCHL, Cyril. *Může pacient se schizofrenií být hodnověrným svědkem?* [online]. *Reflex* 26/2021, str. 6 [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: <http://www.hoschl.cz/?text=6742&lang=cz>.

¹⁵² § 127 odst. 1 OSŘ.

Kromě zhoršení paměti a vnímání se s vysokým věkem pojí i pomalejší vyjadřování, kdy je pak na vyslychajícím, aby svědkovi poskytl dostatečný prostor a byl s ohledem na jeho věk při jeho výslechu trpělivý, aby nebyl zmařen účel výslechu. Nemoci, osamělost, negativní životní události, to vše může způsobit určitou zahořklost a rigiditu u osob vyššího věku, avšak projevením empatie a celkově citlivého přístupu ze strany vyslychajícího lze toto nastavení překonat. Otázky je třeba formulovat dostatečně určitě, aby jim vyslychaný porozuměl, není vhodné ani používání cizích výrazů. Vyslychající by měl taktéž usilovat o navození příznivého prostředí, aby se svědek cítil pokud možno uvolněně a nebyl ve stresu.

Právě osobní účast při soudních jednáních mi přinesla poznatek, že komunikace se seniory může být náročnější, ale dle mého názoru je vždy třeba přistupovat ke starším osobám zdvořile a s dávkou trpělivosti, jelikož tím spíše se na jejich straně projeví ochota spolupracovat.

Závěr

V rámci své diplomové práce jsem se věnovala problematice výslechu svědka v civilním řízení. Jak bylo zmíněno úvodem, za cíl jsem si v této práci stanovila poskytnout čtenáři komplexní analýzu průběhu tohoto procesního úkonu, uvést jej do příslušné právní úpravy a zajistit mu tak jednodušší orientaci v daném tématu. Mým dalším záměrem bylo poukázat na odlišnosti v provedení výslechu svědka v souvislosti se zvolenými specifickými situacemi, jež mohou v civilním řízení nastat. V závěrečné části této práce bych se tedy ráda zaměřila na souhrn klíčových poznatků, o než jsem byla v procesu studia v této oblasti obohacena.

První kapitola práce byla zaměřena na stručný historický vývoj výslechu svědka jako důkazního prostředku. Ačkoliv mým cílem bylo tento institut analyzovat ve smyslu současné právní úpravy, zkoumáním jeho historických kořenů sahajících až do římského práva se mi potvrdilo, že ten má jednak v procesu dokazování své stále místo již po tisíciletí, ale rovněž dochází i k jeho neustálému vývoji.

V rámci kapitoly druhé jsem se již pohybovala na poli aktuální právní úpravy, kde má pozornost byla zaměřena jednak na výklad klíčových pojmů, ale i na samotný průběh výslechu svědka ve smyslu ustanovení § 126 OSŘ. Z jeho interpretace vyplývá, že dostavit se na předvolání k soudu za účelem podání svědecké výpovědi je vyžadováno od každé fyzické osoby odlišné od účastníka řízení. Další požadavky na osobu svědka nejsou v tomto ustanovení blíže rozvinuty, může jím být tedy prakticky jakákoliv osoba bez ohledu na věk, poměr k účastníkům řízení, intelekt, zdravotní stav atp., za předpokladu, že tato osoba může vnímané skutečnosti před soudem reprodukovat. V rámci podání svědecké výpovědi lze svědka této povinnosti zprostit, prokáže-li ten, že by jí mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým nebo je-li vázán zákonem stanovenou povinností mlčenlivosti. Je však otázkou, zda je svědek schopen vždy (např. s ohledem na snížený intelekt či orientaci v právních pojmech) potencionální nebezpečí trestního stíhání posoudit.

Týká-li se pak samostatného průběhu výslechu svědka, ustanovení § 126 odst. 2 a 3 se věnuje jeho provedení pouze rámcově. V rámci této kapitoly jsem tedy za pomoci odborné literatury podrobně rozebrala způsob, jakým soud svědka předvolává k řízení, ověřuje jeho totožnost, poskytuje mu řádné poučení, následně provádí jeho výslech k věci, nahrazuje mu výdaje a ušlý zisk a jeho výpověď zaznamenává. Přestože ucelený návod na realizaci výslechu svědka nelze s ohledem na individualitu osob stanovit, shledávám obecnost právní úpravy v této oblasti za ve skrze pozitivní. Prostor, který je soudci na tomto místě zákonodárcem ponechám, mu totiž umožňuje zvolit individuální přístup ke každému svědkovi a zohlednit tak i jeho intelektuální či vyjadřující schopnosti za účelem získání potřebných informací. Požadavek uvedený v § 126 odst. 3, tedy že otázky následují až po fázi monologické a mohou být pro nevhodnost i vyloučeny, musí být však vždy plně respektován.

Nejnáročnější fází výslechu svědka, tedy zhodnocením jeho věrohodnosti, jsem se zabývala v kapitole třetí, kde jsem se věnovala zásadě volného hodnocení důkazů a její aplikaci v praxi, dále obou složkám věrohodnosti – obecné i specifické, jakož i kritériím jejich posuzování. Na tomto místě bych ráda upozornila na nedostatečnou právní úpravu této oblasti, když OSŘ se jí dotýká pouze obecně v § 132 OSŘ. Danou problematiku rozvíjí však soudní judikatura, která na podkladě mnoha soudních rozhodnutí poskytuje bližší vodítka k určení věrohodnosti svědka. Snahu vrcholných soudů o konkretizaci hodnocených atributů lze sice označit za pozitivní, avšak studiem daného tématu jsem seznala, že existují i efektivnější metody k určení věrohodnosti svědka. V této fázi řízení totiž vstupuje do popředí subjektivní lidský prvek, kterým jsou zkušenosti a schopnosti soudce, jehož posouzení věrohodnost svědka podléhá. Za účelem eliminace nežádoucích subjektivních vlivů se mi proto jeví jako vhodný test RAVEN, který komplexně a podrobně postihuje všechny důležité posuzované atributy věrohodnosti a jeho zanesení do právního řádu by mohlo vést k objektivizaci a sjednocení tohoto postupu napříč celou soudní soustavou.

V poslední kapitole své práce jsem se zabývala situacemi při výslechu svědka, které vykazují jisté odlišnosti od jeho běžného provedení. První část této kapitoly byla zaměřena na realizaci tohoto procesního úkonu mimo jednání soudu či za použití videokonferenčního zařízení, obsahem druhé části jsou modifikace výslechu svědka s ohledem na jeho nízký či vysoký věk nebo snížené reprodukční schopnosti.

Za zcela zřejmou odlišnost od standartního výslechu svědka lze v první části kapitoly označit místo a čas provedení tohoto úkonu. Tímto způsobem je možné realizovat výslech svědka již před samotným zahájením řízení či v kooperaci s jiným soudem v rámci dožádání. Zásadní změnu však přinesla novela OSŘ z roku 2017 reflektující rozvíjející se technickou dobu a nově umožnila realizovat výslech svědka skrze videokonferenční zařízení. Užití videokonference při získání svědecké výpovědi pak téměř stoprocentně nahrazuje oba zbylé instituty v situacích, kdy pro určitou překážku nemůže být svědek při soudním jednání osobně přítomen.

Způsob provádění svědecké výpovědi u dětí, seniorů či osob nemocných vyazuje řadu odlišností především v postoji, jaký by měl soud k těmto svědkům zaujmout. Při jejich výslechu je kladen důraz na individuální přístup, navázání bližšího kontaktu za účelem získání důvěry svědka a s tím spojené ochoty ke spolupráci. Pro úspěšné zvládnutí výslechu je též klíčové, aby soudce projevil trpělivost a empatii při kladení dotazů, které by měly být co nejvíce konkrétní a určité zohledňující rozumovou vyspělost či reprodukční schopnosti svědka. Odlišnosti lze spatřit i v místě provedení výslechu, který je možné za účelem zmírnění nervozity vyslýchaného realizovat mimo jednacích sálů soudu v prostředí, které je svědkovi známé a příjemné. Možný rozdíl od standartně vedeného výslechu svědka představuje též kooperace od svědka odlišných osob, např. důvěrníka v případě nezletilých dětí či tlumočnicka v případě cizinců.

Seznam použité literatury a zdrojů

Odborná literatura:

COUFALÍK, Petr, Eva DOBROVOLNÁ, Jan HOLAS, Petr LAVICKÝ, Petra LAVICKÁ, Robert PEŠA a Markéta ŠLEJHAROVÁ. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9152-8.

DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

JIRSA, Jaromír a Karel HAVLÍČEK. *Dokazování: úvahy o teorii a praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-102-5.

JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha I: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 978-80-7598-366-4.

JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, kniha II: podle stavu k 1. 3. 2019*, 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-369-5.

REMEŠ, Jiří. *Praktický úvod do civilního řízení sporného*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9.

ROZEHNAL, Aleš. *Strategie civilního procesu*. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-864-8.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Civilní proces*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-09-0.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces: vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-065-4.

STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právníkové fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-828-3.

SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9.

SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0.

ŠÍNOVÁ, Renáta a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-787-3.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právní učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5.

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních lidských práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 113/1895 ř.z., civilní řád soudní.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Zákon č. 142/1950 Sb., o konaní v občianskych právnych veciach (občiansky súdny poriadok).

Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnicích a soudních překladatelích.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Vyhláška č. 37/1992 Sb., vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

Sdělení č. 104/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte.

Odborné články:

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Problematika posuzování věrohodnosti. 2018. [Systém ASPI]. (Wolters Kluwer) [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/243095/1/2?vtextu=ČÍRTKOVÁ#lema0>.

HÖSCHL, Cyril. *Může pacient se schizofrenií být hodnověrným svědkem?* [online]. *Reflex* 26/2021, str. 6 [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: <http://www.hoschl.cz/?text=6742&lang=cz>.

Kolektiv autorů Nejvyššího soudu, Sborník komentované judikatury Praha: ATLAS, 2015 [online]. Převzato z CODEXIS®. [cit. 2022-11-23]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT89213?citation=unit-1#unit-1>.

MOTYČKA, Petr. *Věrohodnost výpovědi svědka*. [online]. [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/verohodnost-vypovedi-svedka-107106.html>.

PINKAVOVÁ, Zdena. *Hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi v civilním řízení* [online]. *Bulletin advokacie, odborný právní portál*. [cit. 2023-2-26]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/hodnoceni-verohodnosti-svedecke-vypovedi-v-civilnim-rizeni>.

ROGALEWICZOVÁ, Romana, Dítě v rodičovském konfliktu. [online]. Leges, 2019. Převzato z CODEXIS® [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT116087?dokumentVyzaz=D%C3%ADt%C4%9B+v+rodi%C4%8Dovsk%C3%A9m+konfliktu&hash=match-0&citation=unit-1#unit-1>.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Možnosti aktivního zapojení dítěte do řízení. [online]. *Právní rozhledy*, 2018, č. 8 [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhbp4s7hbpxgxzsgy3q>.

ŠÍNOVÁ Renáta, Věrohodnost důkazních prostředků [online]. Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. Převzato z CODEXIS®. [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT39497?workspaceId=4386a835-3e0c-4bd1-b89f-63dec7fcad3f>.

TOMEŠOVÁ, Jana. Výslech dítěte v soudním řízení [online]. *Právní prostor | Informační web nejen pro právníky*, 2020. [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vyslech-ditete-v-soudnim-rizeni#note-10>.

Judikatura:

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2018 sp. zn. II. ÚS 2866/17.

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 641/99.

Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.1996, sp. zn. III. ÚS 113/96.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2000, sp. zn. III. ÚS 238/2000.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14.

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 1. 2004, sp. zn. 10 Co 150/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 32 Cdo 3757/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2516/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 246/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2795/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3.7.2007, sp. zn. 21 Cdo 1908/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 21 Cdo 4132/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2018, sp. zn. 32 Cdo 1256/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2906/2006.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22.5.2014, sp. zn. 12 Cmo 443/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 21 Cdo 5272/2007.

Resumé

The topic of my diploma thesis was the interrogation of witness in civil proceedings, which can be described as one of the most relevant means of evidence. In this diploma thesis, my main goal was to bring a closer analysis of this procedure but also draw attention to possible specifics in its execution.

The diploma thesis was divided into introductory chapter, four main chapters, and a conclusion all logically connected to each other. In the first chapter, I focused on the brief historical development of this means of evidence, in the second chapter I discussed in detail key terms such as means of evidence, witness, interrogation versus testimony, etc. The content of the second chapter also included a description of the witness interrogation process, from the moment the witness enters the courtroom, followed by ascertainment of his identity, the execution of the interrogation itself in the form of a monologue and dialogue, as well as the actual conduct of the examination in the form of monologue and dialogue, as well as the taking of the report up to the payment of costs. Furthermore, I dealt with the ascertainment and assessment of the witness's credibility, including in the context of the justification of the court decision. The last chapter was mainly devoted to the description of specific situations that may arise during the examinations of a witness and that may also have an impact on its usual execution. The selected specific situations reflect my own experience, when I had the opportunity to be personally present while questioning of minor, elderly or sick witnesses in civil proceedings.